

de journalist

NIEUWSGIERIG • KRITISCH • GEDREVEN

september 2022
tweemaandelijks
#239

wj Vlaamse Vereniging
van Journalisten

VALERIE DROEVEN
TRENDS IN
DE MEDIASECTOR

BLIK OP OSINT
VLAAMSE FACTCHECKERS
IN DE STRIJD RUSLAND

RAF LIEKENS

**'Regimepers?
Ga anders eens
naar Rusland'**

**DOSSIER:
MENTAAL
WELZIJN**

© Joris Snaet

IN DIT NUMMER

<p>04 KORT</p> <p>06 SPREEKTijd
Raf Liekens</p> <p>10 GETIPT</p> <p>10 ACTUA
Vlaamse leeuwenvlaggen
in tuin journalist</p> <p>11 ACTUA
Visual Rights Group</p> <p>12 ACTUA
OSINT en Vlaamse factcheckers
in oorlog Oekraïne</p> <p>15 DOSSIER
Journalisten en hun mentaal welzijn</p> <p>26 DE VAKPERS
Culinaire ambiance</p> | <p>27 ACTUA
Nieuw uitgeversrecht</p> <p>28 INTERVIEW
Mediajournalist Valerie Droeven</p> <p>30 ACTUA
Travel Magazine failliet</p> <p>31 ACTUA
Digital Services Act</p> <p>32 FOTOROL
Eric Flamand</p> <p>34 RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK
Pieter Knapen</p> <p>32 IN/UIT HET VAK
Celine Bruyndonckx en Patrick Leemans</p> <p>34 ONDER EMBARGO</p> |
|---|---|

COLOFON

COÖRDINATIE:
Pol Deltour (pol.deltour@journalist.be)
en Ruth Desmit (ruth@revista-media.be)

EINDREDACTIE: Piet De Loof

CONCEPT EN VORMGEVING: Revista
(www.revista-media.be)

MEDEWERKERS: Pol Deltour -
Selma Franssen - Charlotte Michils -
Monica Moritz - Pieter Knapen -
Luc Vanheerentals - Geert Van Lierde

COVER: Emy Elleboog

REDACTIESECRETARIAAT:
Zennestraat 21, 1000 Brussel
Tel. 02/777 08 40
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN: info@journalist.be

RECLAMEREGIE: Beny Bechler,
beny.bechler@journalist.be

DRUK EN VERZENDING: Graphius

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

DWINGENDE OPDRACHT

“Almaar meer mensen mijden de actualiteit. Daarom moeten we blijven inzetten op betrouwbaar nieuws.

Wat een tijd... Wie nog maar vorig jaar had gedacht dat de klimaatomslag zoveel bossen in rook zou doen opgaan, voor zoveel waterschaarste zou zorgen en rivieren zo fel zou opdrogen, mag zijn hand opsteken. En dan gaat het nog niet over almaar oprukkende virussen, oorlog aan onze achterdeur, nucleaire dreiging, een lonkende economische crisis en snel groeiende levensduurte en armoede. ‘Elke dag brengt nieuws dat gisteren ondenkbaar leek’, schreef Bart Sturtewagen in *De Standaard* over de stilaan voorbij zomer. En jawel, daar zijn gelukkig ook positieve ontwikkelingen bij – al was het maar het hoopgevende possibilisme van menig beleidsverantwoordelijke en burger.

Eén ding is in deze hoogst volatiele tijd wel zeker: nieuws mijden is geen optie. Enkel door op de hoogte te zijn en blijven van de grote maatschappelijke ontwikkelingen vandaag, kunnen mensen ook verantwoordelijkheid nemen ervoor. Al is het maar, wat gewone burgers betreft, in de vorm van gefundeerd stemgedrag, bijvoorbeeld in het komende cruciale verkiezingsjaar 2024. Toch was het een opmerkelijk resultaat in het laatste Digital News Report: almaar meer mensen – in Vlaanderen en wereldwijd – mijden nieuws. Omdat het te overdonderend zou zijn, te negatief of te onbetrouwbaar.

Dat moet dringend anders. Het volgen van de voortrazende actualiteit – zij het kritisch – is vandaag een *moral duty*. Aan journalisten en hun mediahuizen komt het toe het publiek ook mee te nemen in dat verhaal. Door te blijven inzetten op goed, evenwichtig en betrouwbaar nieuws. Beleidsverantwoordelijken dan weer kunnen die betrachting faciliteren, door de ondersteuning van mediawijsheidsprojecten onder meer. Op zijn minst komt het hen toe professionele nieuwsmedia en journalisten niet te discrediteren in het eigen politieke belang.

Wie per definitie het nieuws niet kunnen mijden, zijn journalisten. Die dwingende opdracht heeft wel degelijk zo zijn schaduwkant. ‘Zeker de opkomst van online heeft de werk- en mentale druk voor journalisten gigantisch vergroot’, zegt vakbondssecretaris Norah Beheydt wat verderop in dit magazine. Om die reden zullen VVJ en vakbonden blijven inzetten op goede werkomstandigheden op de redacties, met de vierdagenwerkweek en een goed geregeld recht op disconnectie als interessante nieuwe opties. De toenemende druk verantwoordt eveneens dat journalisten goed voor zichzelf blijven zorgen. Want we mogen dan wel geen watjes zijn, mensen blijven we hoe dan ook.

**POL
DELTOUR**
*Nationaal
secretaris VVJ*

Nederlandse Werkcode regelt tarieven freelancers

In tegenstelling tot DPG Media in Vlaanderen, toont de Nederlandse DPG-tak zich wel bereid tot afspraken met de Nederlandse journalistenbond NVJ over tarieven voor freelancejournalisten.

Volgens de NVJ is de Werkcode de vrucht van enkele individuele rechtszaken die misnoegde freelancers tegen DPG hadden aangespannen. Daarnaast engageerden talloze zelfstandige journalisten zich in de collectieve campagne '(Foto)journalistiek heeft een prijs'.

De nieuwe Werkcode houdt vooreerst in dat alle tarieven voortaan worden geïndexeerd – een maatregel waar DPG in Vlaanderen vreemd genoeg maar niet aan toe komt. Nederlandse freelancejournalisten krijgen bij DPG voortaan ook minimaal 167 procent van het loon uit de nationale journalisten-cao. Dat tarief moet de werkingskosten en sociale bijdragen dekken die zelfstandigen zelf ophoesten. Bij de vaststelling van het tarief moeten ervaring en expertise een rol spelen. Voor fotojournalisten in de regio gelden per opdracht nog een minimumduur van 2 uur en een minimumtarief van 65 euro.

Ook in Vlaanderen heerst bij freelancers veel onvrede. Dat DPG Media en andere mediabedrijven weigeren hun vergoedingen structureel te indexeren, is maar een steen des aanstoets. Zopas verkreeg freelance persfotograaf Dirk Laenen van DPG een aanzienlijke bijkomende afscheidsvergoeding. Volgens de ondernemingsrechtbank van Antwerpen was DPG er namelijk ten onrechte van uitgegaan dat een nieuwe auteursrechtenovereenkomst in 2013 de oude samenwerkingsovereenkomst van 1998 teniet had gedaan. Tegen het vonnis tekende DPG hoger beroep aan. (PDE)

DE QUOTE

'De clicks achternalopen is het stomste wat je als hoofdredacteur kan doen'

– Jörgen Oosterwaal, creatief directeur van *De Morgen* en *Humo*, reageert op de kritiek dat hoofdredacteurs bij DPG Media bonussen ontvangen op basis van clickbait.

DE KWESTIE

Verschillende maatstaven voor politicus en journalist?

Kan de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken Hadja Lahbib (MR) politiek worden afgerekend op iets wat ze als voormalig RTB-journaliste heeft gedaan? Of concreter: brengt haar 'russofiel' bezoek als journaliste aan een cultureel event op de Krim vorig jaar – via en op kosten van Rusland – haar politieke loyauteit aan Oekraïne al dan niet in het gedrang? Die kwestie overheerste in de zomermaanden menige discussie. Lahbib zelf, gesteund door de federale regering, beklemtont het grote verschil tussen haar journalistieke activiteiten en haar politieke functie. Bovendien was er ook journalistiek niets aan de hand, zegt ze. 'Ik heb het als journaliste ook over de niet-erkenning van de annexatie van de Krim door Rusland gehad. En ik ben ook maar ingegaan op de uitnodiging om er naar toe te gaan om zelf de realiteit onder ogen te zien. Als dan blijkt dat Rusland de journalistieke vrijheid niet wil garanderen, moet je wel keuzes maken. En zo is de documentaire die we beoogden er uiteindelijk niet gekomen.' (PDE)

VVJ legt anti-SLAPP aanbevelingen voor

SLAPP's of intimiderende, nutteloze procedures zijn in opmars. Daarom kondigde Europa anti-SLAPP maatregelen aan, zoals 'Daphne's law'. Het voorstel moet SLAPP in een grensoverschrijdende context tegengaan. De Maltese onderzoeksjournalist Daphne Caruana Galizia bekocht haar onthullingen met de dood in 2017 en was verwikkeld in liefst 48 rechtszaken wegens smaad, zowel in Malta als in het buitenland.

Parallel met die anti-SLAPP richtlijn komt Europa met een aanbeveling die lidstaten ertoe moet aanzetten vexatoire procedures tegen te gaan. De VVJ, die af en toe tussenbeide komt in zaken tegen freelancers of kleine redacties zoals Apache en EU Observer, legt de komende weken een plan van aanpak voor aan de minister van Justitie. Cruciaal is het mechanisme van 'early dismissal', dat de rechter toelaat om een SLAPP-case in een vroeg stadium te herkennen en af te voeren. (CM)

Nieuwe samenstelling Raad voor de Journalistiek: laatste oproep

In december loopt het vierjarige mandaat af van de leden van de Raad voor de Journalistiek. Het VVJ-bestuur duidt binnenkort dan ook 12 journalisten aan die in de periode 2023-2026 in de Raad zullen zetelen. Geïnteresseerden kunnen zich nog steeds melden bij het VVJ-secretariaat met een bericht naar info@journalist.be. De VVJ zal overigens ook weer 6 externe leden aanduiden, die de Raad zullen versterken. Ook daarvoor zijn voorstellen welkom.

De Raad voor de Journalistiek omvat 12 journalisten aangeduid door de VVJ, 12 vertegenwoordigers van mediadirecties en 12 externe leden. Die laatsten zijn deskundigen in de materie die weliswaar geen directe link hebben met een mediahuis. (PDE)

HET CIJFER

500.000 roebel

Een rechtbank in Moskou heeft de Russische journalistenvereniging JMWU (Journalists and Media Workers' Union) de maximumboete opgelegd van 500.000 roebel (8.000 euro) voor het verspreiden van 'negatieve informatie' over de oorlog in Oekraïne. De aanleiding waren oproepen van de JMWU om de oorlog te stoppen. De JMWU tekende, met steun van de Europese Journalistenfederatie EFJ, hoger beroep aan. Mogelijk is de boete het voorspel van een ontbinding van de journalistenvereniging. Ook daarvoor loopt momenteel een gerechtelijke procedure. Half mei vroeg de Russische justitie in dat verband allerlei documenten op, zoals verslagen van vergaderingen en bankrekeningen. Over de eis tot ontbinding volgt op 14 september een hoorzitting. In afwachting schorste de rechtbank alvast de activiteiten van de JMWU. (LV)

Europees Gerecht noemt ban RT geoorloofd

Het Gerecht van de Europese Unie, een onderdeel van het Europees Hof van Justitie, heeft het Europese uitzendverbod voor RT (vroeger Russian Television) France gelegitimeerd. Volgens de rechters is de tijdelijke ban gerechtvaardigd zolang de oorlog in Oekraïne duurt. Daarmee volgt het rechtscollege de Europese Commissie, die aanvoert dat de vrijheid van meningsuiting niet mag worden misbruikt voor propagandadoeleinden.

RT kondigde aan in hoger beroep te gaan. Van haar kant liet de Russische regering weten bij wijze van represaille westerse media in Rusland aan banden te leggen. Ook bij ons stellen mediajuristen grote vragen bij de mediaban. Onder meer de Gentse academicus Dirk Voorhoof noemt het een gevaarlijk precedent. (PDE)

A portrait of Raf Liekens, a man with short, light-colored hair and a beard, wearing a blue suit jacket over a light blue shirt. He is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. The background is dark and out of focus.

**RAF LIEKENS (HUMO) FILEERT
DE VERHOUDING TUSSEN
PERS EN POLITIEK**

**‘Woorden als
regimepers
of leugenpers
maken me woest’**

Zijn eerste stappen in de journalistiek zette Raf Liekens (41) bij het tegendraadse *P-Magazine*. Die leerschool komt hem als interviewer bij *Humo* goed van pas. 'Iedereen kritisch maar correct aanpakken, daarom is het me te doen. En dus bepaal ik waarover we het zullen hebben, niet de politicus of diens woordvoerder.'

MONICA MORITZ

Raf Liekens: 'In principe geloof ik meer in bevragen, debatteren en confronteren dan in doodzwijgen. Die instelling heb ik te danken aan mijn jaren bij *P-Magazine*. Het blad paste niet in de mainstream media en we genoten ervan iedereen tegen de schenen te schoppen. Wie politiek of anders uit de toon viel, kreeg bij ons een podium. Of iemand links of rechts was, maakte weinig uit. Iedereen op dezelfde kritische maar correcte manier aanpakken en alle partijen laten praten: dat waren mijn grondregels. Sinds de bestorming van het Capitool ben ik voorzichtiger geworden. Het Vlaams Belang behandelen als eender welke partij is in je eigen voet schieten. Daar zitten pipo's bij die ons *vijanden van het volk* noemen. Als die mensen aan macht winnen, bevinden we ons op een hellend vlak.'

Toch had je onlangs een gesprek met voorzitter Tom Van Grieken.

'Ja, en dat is voor een blad als *Humo* niet evident. Daar is grondig over nagedacht en die man heeft niet zomaar een forum gekregen. Hij was ook zeer ontevreden over het interview omdat het zo hard en kritisch was. Zo'n gesprek is nuttig om duidelijk te maken waar zulke politici voor staan en wat er achter hun slogans en standpunten schuilt. In tijden van sociale media kun je ze niet meer doodzwijgen. Als je dat toch doet, gebruiken ze dat als een wapen om te roepen dat de pers de kant van het establishment, het *regime* kiest. Een gesprek met Van Grieken vereist wel een degelijke voorbereiding. Dat is een politiek toptalent, net als Dries Van Langenhove trouwens. Beiden beheersen de kunst van het debatteren en kennen alle truken van de foor zonder hun ideologie weg te steken. Van Langenhove verstuurde eens een tweet die ik niet vlug zal vergeten: *'Ooit zullen BDW en Theo Francken zich moeten verantwoorden voor hun*

collaboratie met de regimepers'. Maar hier is geen regimepers natuurlijk. Wie het over 'de regimepers' heeft, nodig ik vriendelijk uit om een keer naar Rusland te gaan.'

Krijgen politici je vragen op voorhand?

'Nee. Eisen ze dat toch, dan gaat het gesprek niet door. Algemene thema's kunnen woordvoerders wel van me krijgen, zo kunnen ze hun cijfertjes al sprokkelen en zich voorbereiden. Maar mijn vragenlijst geef ik niet, en onderwerpen van tevoren uitsluiten, is evenmin mogelijk. *Ik* bepaal waarover we het zullen hebben. Zo had ik een serieuze aanvaring met de woordvoester van Annelies Verlinden. Die gaf ik al een aantal thema's mee en suggereerde ook dat ik de minister een paar portretvragen zou stellen. Verlinden is niet erg spontaan, maar wel perfectionistisch en altijd zeer op haar hoede. Dan helpen een paar niet-politieke vragen vooraf. Twee dagen later eiste de woordvoester via WhatsApp toch alle vragen op. Dat heb ik pertinent geweigerd, maar toch ging het interview door. Achteraf was er dan wel nog geruzie en gezaag over mogelijke aanpassingen, maar als journalist moet je gewoon voet bij stuk houden.'

In het zuiden van het land zou het wel gebeuren, dat journalisten aan politici vooraf de vragen bezorgen.

'Ministers kunnen daar zelfs vragen en onderwerpen schrappen. Nalezen mogen ze mijn tekst wel, maar ik aanvaard alleen feitelijke correcties, en soms, hier en daar, een redelijke nuance. Krijg ik een tekst terug waarin te veel rood staat naar mijn goesting, dan bel ik de woordvoerder om te melden dat ik niks aanpas. (*heftig*) Niks, nul, geen letter. Als ze een pr-stuk willen, moeten ze maar de advertentieprijs bij *Humo* opvragen en voor een promotie-interview betalen. Maar als ik dat suggereer, krabbelen ze vlug terug.'

Journalisten verplichten om in landschapsbureaus te werken, is de kortste weg naar een burn-out.'

Kan een interview écht kritisch zijn? Is niet elk interview uiteindelijk ook een vorm van pr?

'Niet als je kritische en ambetante vragen stelt. Ik heb me erop betrappt dat ik in het begin van de coronacrisis minder kritisch was. Uiteraard hebben politici een hoop fouten gemaakt, hoe kon het ook anders? Ze hebben daarvoor ook een hoop kritiek over zich heen gekregen. Maar het ging om een ongeziene noodtoestand. De bevolking was in de war en bang en ik vond dat ik niet continu alles in vraag moest stellen. Virologen waren toen de 'weermannen' van de crisis en gaven aan hoe het virus *kon* evolueren. Daarop stemden politici hun beleid af. En ja, dat moet je kritisch benaderen, maar zonder door te timmeren, want dan zaai je nog meer verwarring en verdeeldheid. Het was een vreemde periode waarin ik minder van leer trok dan normaal. Ondertussen is dat weer helemaal voorbij, hoor.'

Kun je met interviews wel doordringen tot 'de waarheid'?

'Soms, met diepe, lange interviews. Politici beschouwen journalisten vaak als een noodzakelijk kwaad, dus moet je je eerst door geprogrammeerde antwoorden banen en daarna vragen stellen die ze niet verwachten. Als een gesprek lang genoeg duurt en je blijft aandringen, kunnen ze niet eeuwig rond de pot draaien. Zo heb ik ooit meegemaakt hoe Herman Van

Rompuy compleet uit zijn rol viel. Die is het gewend dat iedereen plat gaat liggen en zijn wijze woorden vastlegt. Toen ik hem na de gebruikelijke vragen confronteerde met zijn lucratieve maar weinig productieve tijd bij Dexia, werd hij plots zeer boos en riep verontwaardigd: 'Ik dacht dat het over Europa zou gaan, ik heb dat interview hier helemaal niet nodig.' Ik heb toen de andere vragen over dat thema maar ingeslikt, anders had hij me buitengegoid. Bij de *P* zou het stuk zeker met die uitbarsting begonnen zijn (*lacht*).

P-Magazine was dan ook een kwajongensblad uit een andere tijd.

'Alles was daar anders. Journalisten vormden er een hechte caféploeg die samen *een boekske* maakten. Dat was voor mij een unieke start in de journalistiek en een fantastische leerschool. Het was een rebels blad en daardoor hoorden wij niet bij *de juuste klik*. En net omdat we uit de mainstream boot vielen, mocht het allemaal wat stouter. Ik heb daar de allerbeste tijd beleefd, maar na tien jaar was het toch goed om 'volwassen te worden'. Ik wilde ook weten of ik de snelheid van een krant aankon. Mijn twee jaar bij de *Gazet van Antwerpen* beschouw ik als mijn journalistieke legerdienst.'

Leg dat eens uit.

'Graag, dan kan ik meteen ook mijn stokpaardje kwijt. Terwijl ik bij de *P* een groot deel van de week thuis werkte, moest je bij de krant toen elke dag zo lang mogelijk op de redactie zitten. Zo'n praatbarak, of noem het een legbatterij, waar ze met zessen samen achter een bureau zitten te kakelen en eindeloos telefoneren. Journalisten verplichten om in landschapsbureaus te werken, is de kortste weg naar een burn-out. We hebben stilte nodig om ons te concentreren. Dat gaat niet in zo'n verschrikkelijk konijnenkot. Ik denk niet dat veel jonge journalisten die cultuur genegen zijn. Die zullen eisen om thuis te werken, zeker na corona. Journalisten vertrouwen, hen ruimte geven en beoordelen op hun resultaten, dat is pas goed management. En wie je niet kunt vertrouwen, moet je maar buitengooien.

Na twee jaar bij *GVA* en drie dagen bij *Het Nieuwsblad* ben ik uit de krantenjournalistiek gestapt en freelancer geworden.'

Met de nadelen daaraan verbonden...

'Ik vond freelancen wel altijd een beetje beangstigend, ja. Het vraagt lef om die stap te zetten, want je weet niet of je nog behoorlijk de kost zult verdienen. Gelukkig kon ik meteen weer voor de *P* schrijven, dat was mijn reddingsbootje. Maurice De Velder, eigenaar van Think Media en een echte witteboordcrimineel, heeft de boel toen failliet laten gaan en is me nog 11.000 euro verschuldigd. Zo heb ik het toch even moeilijk gehad, tot ik bij *Zeno* terechtkwam en van daar bij *Humo*.'

Heb je last van trollen bij Humo?

'Soms wel. In sommige stukken kan *Humo* nog stevig tekeergaan, maar het blad evolueert mee met de tijdgeest en is braver dan vroeger. Soms durf ik wat peper en zout in een inleiding of vraag steken, maar als het over politiek gaat, spelen ze liever op zeker en moet het wat droger en neutraler. Op Facebook heb ik geprobeerd met trollen over politiek te discussiëren. Ik ben links noch rechts, en vind dat journalistiek gezien ook een heel comfortabele houding. Helaas kun je trollen niet overtuigen, die blijven je uitschelden. Daarmee praten doe ik dus niet meer. Journalistiek is vandaag een gevaarlijk en een bedreigd beroep. Daarom moeten we waakzaam blijven. De vierde macht – met name een onafhankelijke en geloofwaardige pers – is cruciaal in een democratie. Ik word woest als ik woorden als 'regimepers' of 'leugenpers' hoor. En wat me ook heel erg boos maakt, zijn mensen die weigeren voor een online stuk te betalen terwijl ze dat normaal vinden voor een zak pistolets.'

Hoe is het met onze vrije meningsuiting gesteld?

'We zijn hier nog tamelijk vrij, maar de scherpe randjes en kantjes zijn eraf gevild. We werken vandaag in een samenleving met zéér lange teentjes die over veel thema's geen grapjes of kritiek toleert. Dus doen we voor een stuk aan zelfcensuur. Je mag een dikzak geen dikzak meer

noemen. Dat heet nu *fat shaming*. Je mag zelfs niet meer zeggen dat meer dan de helft van de Vlamingen te dik is door overmatig te eten en te weinig te bewegen. Onze vreet- en lammegoedzakcultuur is een catastrofe die de gezondheidskosten opdrijft en het milieu belast. Daar besteedt noch de politiek noch de journalistiek

'Ik wil niet klinken als een ouwe zak, maar de nieuwe generatie heeft het moeilijker met hard werken.'

genoeg aandacht aan, net omdat het gevoelig ligt. Overgewicht is voor 90 procent een welvaartsziekte die voortvloeit uit vadsigheid en dat moet je ook mogen benoemen, want we gaan eraan ten onder. Waarom vragen sportjournalisten aan Wout van Aert niet waar hij het lef vandaag haalt om zich te laten sponsoren door Red Bull? Die moet toch beseffen dat hij een fout signaal geeft aan de jeugd.'

Politici en BV's werden niet zo lang geleden ook meer door de mangel gehaald dan nu.

'Wat dat betreft, ben ik helemaal veranderd. Bij de *P* en ook in *Humo* was het vroeger een sport om mensen zo creatief en zo geestig mogelijk de grond onder te schoffelen. Dat vonden we fantastisch en heel stoer. Zo kon ik Rick De Leeuw niet uitstaan en wou ik die figuurlijk met een vishaak in zijn gat van de Boerentoren gooien. Kobe Ilsen, een studiemaat, heeft me toen de ogen geopend. Journalisten die zijn programma's niet goed vonden of zijn kop niet konden uitstaan, maakten ook hem geregeld belachelijk. Daarom vond hij mijn aanpak van De Leeuw helemaal niet grappig. Of ik graag in de schoenen van die man zou staan, was zijn vraag. Ik ben daarna goed gaan nadenken over de impact

van kwetsende spot. Liesbeth Homans is de laatste die ik fysiek afgekraakt heb. Ze liet me weten dat ze niet snapte waarom ik haar op haar uiterlijk pakte. Ik heb mijn excuses aangeboden en ben ermee gestopt. Er valt geen eer te behalen met persoonlijke beledigingen.'

Vind je dat je een verschil maakt met je interviews?

'Die pretentie heb ik niet. Door de vragen en thema's die je aansnijdt, kun je politici soms wel aan het denken zetten. Zeker met vervelende vragen waarop ze niet meteen een antwoord hebben. En dat kan bijdragen tot politieke actie. Ik wil vooral het best mogelijke interview doen en geniet van interviews die nieuws genereren, wat in een magazine niet zo eenvoudig is

als in kranten. De beste gesprekken voer je met mensen die je geen minuut vervelen. Bart De Wever interviewen, is altijd een feest. Die beantwoordt elke vraag en als hij daar geen zin in heeft, zegt hij gewoon: 'Dat ga ik niet aan uw neus hangen.' Daar kunnen andere politici iets van opsteken. In elke zin zit emotie, meestal ergernis, en vaak humor. De Wever daagt je ook uit en zo'n interview is altijd een *matchke*. Je moet daar goed voorbereid naartoe gaan, anders ga je af als een gieter.'

Welke interviews zijn je het meeste bijgebleven?

'Te veel om op te noemen. Dat met Johan Van Overtveldt misschien. Dat verliep in een ijzige sfeer. Ik had voordien een lang en vernietigend stuk gemaakt over zijn

bedenklijke beleid op Financiën, en hij kafferde me eerst minutenlang uit. Hij begreep maar niet dat je tegen zijn – nochtans achterhaalde en nefaste – economische beleid kon zijn. Dat was een zéér pittig gesprek. In het begin van mijn carrière bij de *P* mocht ik af en toe filmsterren interviewen. Dan vloog ik voor twee dagen naar LA voor gesprekjes van 20 minuten met mensen als Jennifer Lopez of Kim Bassinger. Logeren deed ik daar in het luxueuze Four Seasons, waar ook die sterren overnachtten, allemaal op kosten van de filmmaatschappij. Sindsdien heb ik afgeleerd onder de indruk te zijn van beroemdheden, want de eerste keer dat ik tegenover Karel De Gucht zat, deed ik het bijna in mijn broek.'

Hoe zie je de toekomst voor jonge journalisten?

'De krappe arbeidsmarkt mag geen rem zijn als je goed bent. Je moet je stoute schoenen aantrekken, naar een hoofdredacteur stappen, hem enkele goeie stukken voorleggen en overtuigen van je passie voor journalistiek. Je krijgt zeker kansen als je bereid bent je trui nat te maken en gratis meters te maken. Ik heb dat ook gedaan, omdat ik al op jonge leeftijd ervan droomde journalist te zijn. In het vijfde studiejaar schreef ik zelfs een boekje, dat ik voor 50 frank verkocht aan klasgenootjes en leerkrachten (*lacht*). Ik schreef gratis verslagjes over basket voor *GVA* en deed later voor een appel en een ei interviews voor een regionaal maandblad. Geld mag niet je enige bekommernis zijn. Wat telt is ervaring opdoen, beter worden, assertief zijn. In tegenstelling tot mijn medestudenten las ik op de hogeschool ook elke dag de krant, terwijl die gasten zelfs gebuisd waren op actuaquizjes! Ik heb nadien nog gastcolleges gegeven aan een hogeschool en de meeste studenten daar slaagden er niet in een convenabel stuk te schrijven. Ze begrepen ook niet dat ze gebuisd waren voor een onsamenvangende tekst met verkeerd geschreven namen en onafgewerkte zinnen. Ik wil niet klinken als een ouwe zak, maar de nieuwe generatie heeft het toch wat moeilijker met hard werken.'

BOEK

HET HAD WAAR KUNNEN ZIJN

OP ZOEK NAAR DE IMPACT VAN DESINFORMATIE EN FAKE NEWS

VRT-journalist Tim Verheyden boog zich over de impact van fake news en desinformatie, en zoekt remedies in dit boek. Transparantie van de sociale mediaplatformen over hun algoritmes is een deel van oplossing. Meer maatschappelijke verbondenheid, empathie en vertrouwen zijn de echte sleutels volgens Verheyden.

[Tim Verheyden, Pelckmans, 272 blz.](#)

TRAINING

OMGAAN MET STRESS, DEADLINES EN DIGITALE OVERVLOED

In een opleiding over omgaan met werkdruk geeft psycholoog en stresscoach Nathalie Reniers uitleg over de werking van ons stresssysteem. Ze brengt concrete technieken aan, op journalistiek toegespitst, voor het beheeren van energie, brein en prikkels. De finaliteit is een mindset die je toelaat om te gaan met nieuws dat nooit stopt.

[Woensdag 19 of zaterdag 22 oktober, VVJ Brussel. Inschrijven op \[www.journalist.be\]\(http://www.journalist.be\)](#)

BOEK

HET BEGIN VAN ALLES

EEN NIEUWE GESCHIEDENIS VAN DE MENSHEID

Volgens Graeber en Wengrow hebben zelfs historici de waarheid niet in pacht. Denk je dat de agrarische revolutie heeft geleid tot complexe menselijke samenlevingen, zoals Yuval Noah Harari schrijft in *Sapiens*? Of ben je gecharmeerd door het westers georiënteerde vooruitgangsoptimisme van Steven Pinker? Think again, betogen Graeber en Wengrow met verve.

[David Graeber en David Wengrow, Maven Publishing, 656 blz.](#)

PODCAST

FOLLOW THE FACTS

Follow the Facts is een journalistieke podcastserie van de Hogeschool Utrecht over factchecken en social media. Bedoeld voor journalisten, maar de tips om te achterhalen of een foto echt of nep is, hoe je desinformatie herkent of hoe je groeit op social media, zijn eigenlijk voor veel meer mensen interessant.

svjmedia.nl/followthefacts

Journalist krijgt Vlaamse leeuwenvlaggen in de tuin

Voor Kurt Vandemaele, journalist bij *Krant van West-Vlaanderen*, was het op 21 juli – Belgische feestdag – bruusk ontwaken. Het bescheiden voortuintje van zijn woning in Kortrijk bleek volgeplant met Vlaamse leeuwenvlaggen. ‘Het was niet alleen geen zicht, bovendien had het ook een intimiderend effect’, aldus Kurt. ‘Enkele mensen begaven zich op mijn eigendom om me op niet vriendelijke wijze duidelijk te maken dat ze niet nemen wat ik schrijf over Vlaanderen.’

Het standpunt dat Kurt Vandemaele even voordien in *KW* over de Vlaamse feestdag schreef, had nochtans niets schokkends om het lijf. ‘Ik ben Vlaming en daar ben ik niet trots op’, heette het. ‘Maar evenmin voel ik enige voldaandheid omdat ik Belg ben of Kortrijkzaan. Het maakt me niets uit, een mens moet ergens geboren worden. Laten we zeggen dat ik geluk heb dat ik Belg ben en dat ik aan de rijkere kant van het land woon.’

Met leeuwenvlaggen rondzeulen op 11 juli is aan hem dus niet besteed, aldus nog de journalist in zijn opiniestukje in *KW*. ‘Die leeuw brult, heeft tanden en klauwen en wil vechten. Zet een poes op de vaandels, en laat ze miauwen of spinnen. Laten we de Guldensporenslag herdenken als het feest van de kleine man.’

Toen op 21 juli zijn voortuin overwoekerd bleek door Vlaamse leeuwenvaandels, belde Kurt Vandemaele de politie. Twee agenten kwamen langs, maar die toonden zich maar matig bekommerd. ‘Pfff, een klacht indienen voor zoiets?’, zei een van hen. De hoogst onaangename houding van de agenten bracht de journalist er uiteindelijk toe de zaak maar zo te laten. Ook de uitgever van *KW* had intussen laten verstaan het incident niet te willen opblazen. De VVJ registreerde het wel op haar Meldpunt Aggressie en zal het aankarten waar dat opportunity is. (PDE)

Zeg niet langer Permission Machine, maar Visual Rights Group

'Auteursrechtrol', zo noemde de Gentse ondernemingsrechtbank Permission Machine nog eind 2021. Onder de nieuwe naam Visual Rights Group ging het bedrijf voor een make-over, zegt voorzitter Ywein Van den Brande.

CHARLOTTE MICHILS

Het vroegere Permission Machine – vandaag dus Visual Rights Group – graast in opdracht van fotoagentschappen en fotografen het internet af op zoek naar auteursrechtelijke inbreuken. Aan de inbreukpleger stuurt het vervolgens een forse rekening. 'Geen symbooldossiers bij ons, wij gaan voor een systematische aanpak van inbreuken', zegt voorzitter Ywein Van den Brande. Speciaal

'Met speciale software onderzoeken we systematisch auteursrechtelijke inbreuken op het internet.'

ontwikkelde software, *reverse image tracking technology*, helpt hen daarbij. Als een foto van pakweg *Belga*, *PHOTO NEWS* of *ID/ photo agency* opduikt op een blog, lokale nieuwssite of bedrijfsite, onderzoekt Visual Rights Group of dat geautoriseerd is. Concreet legt het bedrijf de manueel gefilterde resultaten voor aan de rechthouder. Als de rechthouder een bepaald fotogebruik aanvinkt als niet-geautoriseerd, licht het bedrijf het dossier juridisch door.

Dat is geen sinecure want Visual Rights Group kan enkel optreden voor exclusieve rechthouders, in de meeste gevallen de fotoagentschappen. Belangrijk element is het contract tussen het agentschap en de fotograaf, enkel dat kan uitwijzen wie van beiden de exclusieve rechthouder is. Contractsjablonen veranderen ook doorheen de tijd. Zo kan een fotograaf met een ouder contract nog exclusieve rechthouder zijn en een jongere collega niet.

Als de juridische check is gebeurd, kan Visual Rights Group overgaan tot actie. Het dwingt daartoe contractueel een exclusief mandaat af. 'Een contract met Visual Rights Group wordt aangegaan voor een termijn van één jaar, erna wordt het verlengd voor onbepaalde duur', zo staat te lezen op de website.

VEROORDEELD

Eind 2021 kapittelde de ondernemingsrechtbank van Gent het bedrijf evenwel voor de weinig transparante en kunstmatig opgedreven tarieven die het hanteert. Ook de volautomatische afdwinging van het auteursrecht kon volgens de rechters niet door de beugel. Visual Rights Group won daarop advies in van experts en ging voor een make-over.

Zo publiceert het bedrijf zijn tarievenlijst nu online. 'De gevraagde vergoeding wordt berekend volgens de Europese Handhavingrichtlijn betreffende

intellectuele eigendomsrechten', zegt Van den Brande. Concreet omvat die vergoeding de gederfde licentievergoeding, de morele schadevergoeding en de procedurekosten. Visual Rights Group rekent een vaste kost aan van 190 euro, plus 95 euro per bijkomende foto in hetzelfde dossier. Daarbovenop komt een incassokost van 15% op het totaalbedrag. De vergoeding voor de agentschappen en fotografen wordt dan weer in overleg bepaald en hangt ook af van de context waarin de foto opduikt. Zo krijgt een multinational een forser bedrag voorgeschoteld dan een kleine ondernemer. Een inbreukpleger die niet is ingeschreven in de Kruispuntbank, krijgt sowieso geen brief. Met dat laatste komt het bedrijf tegemoet aan de kritiek dat het met een kanon op een mug schoot. Klein of groot, het maakte niet uit, iedereen kreeg een fikse som gepresenteerd. Ook de VVJ nam het in het verleden verschillende keren op voor studenten journalistiek of gepensioneerde journalisten die niet helemaal correct foto's overnamen op een blog. Of al die aanpassingen voldoende zijn, zal in de toekomst moeten blijken.

OPVOLGING DOOR DE VVJ

Volledigheidshalve wijst de VVJ erop dat leden ook bij haar welkom zijn met inbreukdossiers. Anders dan bij Visual Rights Group, treedt de VVJ pas op nadat haar de inbreuk werd voorgelegd. Opvolging is gratis voor VVJ-leden. Vragen welkom via info@journalist.be.

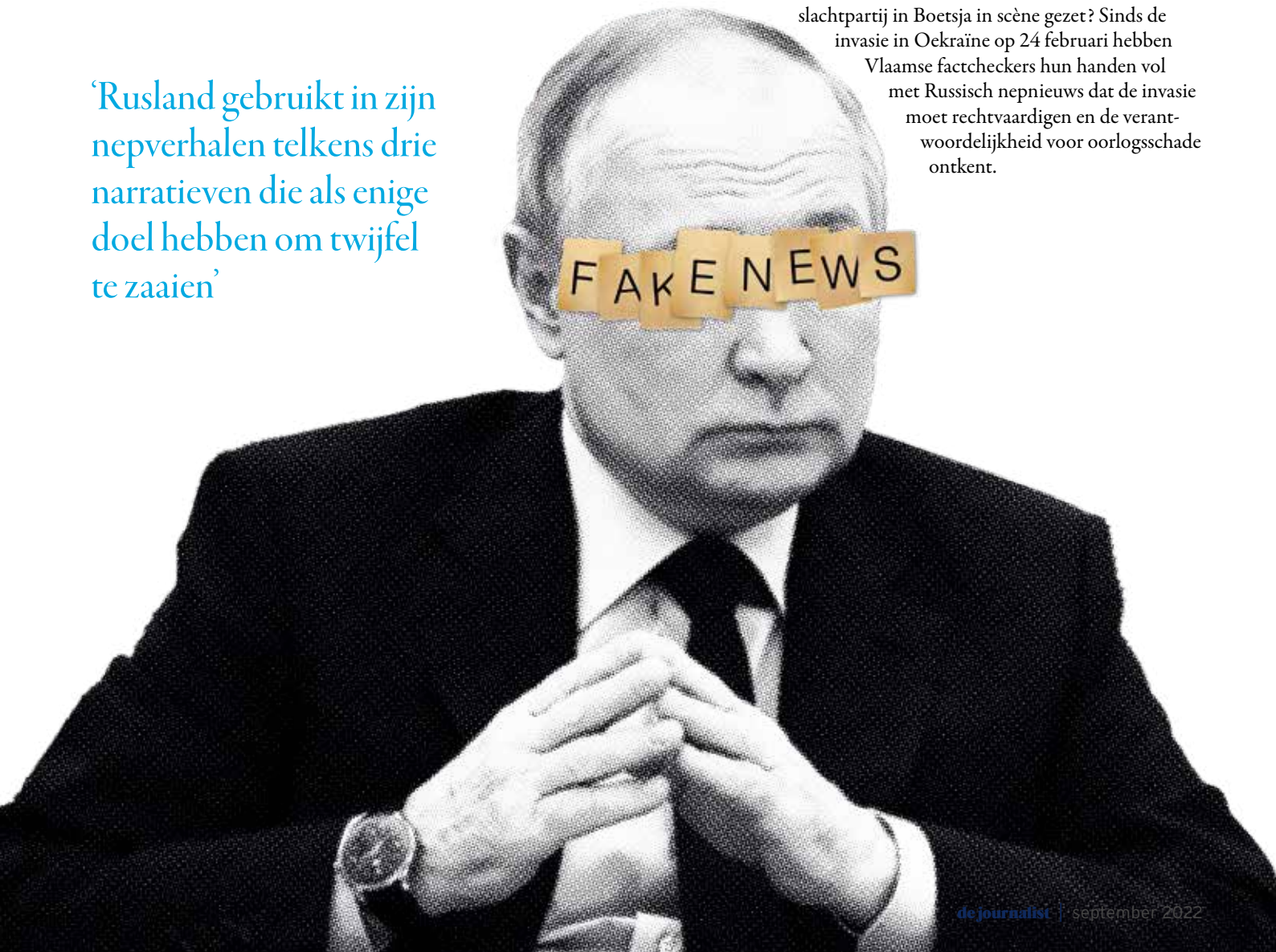
Vlaamse factcheckers in de frontlinie van de Russische informatieoorlog

Factchecks zijn niet meer weg te denken uit de Vlaamse berichtgeving. Meer en meer wordt daar ook OSINT, open bronnen, voor ingezet. Dat moet onder meer de desinformatie tegengaan over de oorlog in Oekraïne.

CHARLOTTE MICHILS

‘Rusland gebruikt in zijn nepverhalen telkens drie narratieven die als enige doel hebben om twijfel te zaaien’

‘Ik had nooit gedacht dat we na corona in een nog veel grootschaligere informatieoorlog zouden belanden.’ Dat zegt VRT-journalist Tim Verheyden in zijn jongste boek ‘Het had waar kunnen zijn’. De huidige Info War als gevolg van het conflict tussen Rusland en buurland Oekraïne bestempelt hij als ‘multivectorpropaganda’, waarbij partijen alle mogelijke kanalen gebruiken om hun narratief te verspreiden. Laat Poetin alle boeken over de geschiedenis van Oekraïne verbranden? Verbod de Oekraïense president Zelensky elf politieke partijen vanwege hun vermeende banden met Rusland? Hebben Oekraïense soldaten de Russische slachtpartij in Boetsja in scène gezet? Sinds de invasie in Oekraïne op 24 februari hebben Vlaamse factcheckers hun handen vol met Russisch nepnieuws dat de invasie moet rechtvaardigen en de verantwoordelijkheid voor oorlogsschade ontkent.

DE IFCN-GEDRAGSCODE

DECHECKERS

In die periode ging ook *deCheckers* van start, een Vlaamse non-profit die inzet op factchecking en mediageletterdheid. *deCheckers* bundelt de factchecks van Knack, VRT NWS en Factcheck.Vlaanderen op één site: decheckers.be. Daar zijn enkel factchecks te vinden van journalisten die werken volgens de principes van het International Fact-Checking Network (IFCN), een netwerkgorganisatie die *good practices* over factchecking verspreidt. Ze is vooral bekend voor de IFCN-gedragscode voor factcheckers (zie hiernaast).

TIWJFEL IS HET DOEL

Aleksandr Dvornikov, een van Poetins meest ervaren generaals en bevelhebber van de zogenaamde speciale operatie in Oekraïne, liet eerder optekenen dat je met wapens alleen geen oorlog wint. 'Propaganda is cruciaal om de publieke wereldopinie te masseren', zei hij nog tijdens het conflict in Syrië. 'De parallellen tussen de gebruikte propagandatechnieken in Syrië en Rusland zijn zo groot dat men wel eens spreekt van een *Syrië-playbook*', aldus TikTok-factchecker Marieke Kuypers. Voor elke story die de tegenpartij pijn kan doen, wordt een ander narratief verspreid. Denk maar aan de reactie van Rusland op de viraal gegane iconische foto van een hoogzwangere vrouw op een brancard, na het bombardement op een kraamkliniek in de Oekraïense stad Marioepol. Het verhaal dat op een pro-Russisch Telegram-kanaal werd gedropt, weerlegde dat er meerdere slachtoffers waren en stelde dat de vrouw op de foto een actrice zou zijn die niet zwanger was. Het verhaal kreeg extra cachet doordat ook de Russische ambassade het op een bepaald moment bevestigde. VRT-journalist Tim Verheyden wijst op drie narratieven die telkens opduiken in de gepushte nepverhalen: verhalen die de Russische actie in Oekraïne moeten rechtvaardigen, *stories* waaruit moet blijken dat Rusland zich moet verdedigen tegen agressie vanwege het Westen en berichtgeving die Oekraïne portretteert als een *failed state* in handen van neonazi's. Al die verhalen hebben één doel: twijfel zaaien.

OSINT KIJKT MEE

De stroom nepverhalen passeert niet onopgemerkt. Alle berichten factchecken is niet haalbaar maar niets doen is ook geen optie. 'De kwaliteit van het maatschappelijk debat hangt nu eenmaal samen met de feitelijkheid waarmee wordt gedebatteerd', zegt Jan Jagers, *Knack*-factchecker en gedelegeerd bestuurder bij *deCheckers*, in een gesprek met het Nederlandse initiatief *Nieuwscheckers*. In de strijd over wat fact or fake is, worden ook OSINT-tools ingezet. OSINT-journalisten maken gebruik van Open Source Intelligence of openbare bronnen om informatie en inlichtingen na te trekken. Om de echtheid en oorsprong van beeld en tekst te achterhalen, combineren ze een waaier aan tools. Die tools, maar vooral ook *out of the box* denken en creativiteit, moeten de waarheid haar rechten teruggeven.

Het International Fact-Checking Network (IFCN) erkent enkel organisaties die werken volgens zijn vijf geboden.

#1

NI DIEU NI MAÎTRE

Een factchecker moet ongebonden zijn en mag zich niet laten leiden door deze of gene zijde. Enkel harde bewijzen bepalen de uitkomst.

#2

BRONVERMELDING

Nep-factcheckers zijn in opmars. Onderscheid je van de cowboys door transparant te zijn over je bronnen. Daardoor kunnen lezers zelf verifiëren hoe je tot een bepaald resultaat gekomen bent.

#3

FINANCIËLE ONGEBONDENHEID

Eventuele funding mag het werk van de factchecker niet beïnvloeden. Eerste stap: wees transparant over je funding.

#4

TRANSPARANTE METHODES

Neem de lezer mee in elke stap van het factcheckproces, ook factcheckers kunnen zo gefactcheckt worden.

#5

TRANSPARANTIE OVER RECHTZETTINGEN

Is er een fout geslopen in je factcheck? Publiceer dan correcties in lijn met je vooraf vastgelegde policy.

Meer info: [IFCN Code of Principles \(poynter.org\)](https://poynter.org)

OSINT-take aways for dummies

Knack-journalisten en -factcheckers Brecht Castel en Lotte Lambrecht ontleden de Open Source Intelligence of OSINT.

CHARLOTTE MICHILS

1 WIE IS DE OSINT-FACTCHECKER?

‘Als OSINT-journalist ben je een soort ontdekkingsreiziger in een nieuw segment van de journalistiek. Je kan eindeloos bronnen combineren en het aantal tools is legio. Een OSINT’er maakt slim en creatief gebruik van al die opties. Je moet *out of the box* kunnen denken. Soms boek je snel resultaat maar mogelijk kruipt er ook veel tijd in je zoektocht. Doorzettingsvermogen is wellicht een van de belangrijkste eigenschappen van de OSINT’er. De keerzijde van zoveel ijver is natuurlijk dat je je kan verliezen in je zoektocht. ’s Nachts wakker worden en beginnen werken behoort tot de onhebbelijkheden van de OSINT-factchecker. Dat klinkt als een kluzenaarsbestaan maar dat is het niet. Een factchecker werkt samen en zoekt complementariteit met anderen. Als het gaat over oorlogsbeelden is het ook gewoon geruststellend om schokkende beelden samen te kunnen analyseren. Daarnaast is het essentieel dat je de juiste toon aanslaat in je factcheckbericht. Neutraal taalgebruik is belangrijk om niemand weg te duwen.’

2 WAAROM SPREEKT MEN VAN EEN OSINT-COMMUNITY?

‘Onlinebronnen moet je – zoals alle andere – checken. Dat doe je niet alleen. Dankzij de OSINT-community – veelal burgers – kunnen journalisten gebruik maken van duizenden geverifieerde oorlogsbeelden. Dat is pure luxe. Die burger, die bijvoorbeeld oorlogsbeelden op zijn of haar sociale media dropt, is zich vaak niet bewust van de mogelijke journalistieke relevantie van die beelden. Die worden soms nadien geëxtralokaliseerd door vrijwilligers, die geen journalistieke rol spelen. Dat maakt de combinatie met

journalisten extra interessant. Mogelijk werk je als journalist ook met anonieme OSINT’ers, wat op zich geen probleem is aangezien alle info falsifieerbaar is.’

3 BESTAAT ER EEN ROADMAP VOOR EEN OSINT-FACTCHECK?

‘Ja, in de zin dat de beginstappen vaak dezelfde zijn. Zo probeer je altijd het origineel te vinden om meer context te achterhalen. Idem dito voor de plaats- en tijdsbepaling. Eens je de plaatsbepaling hebt kun je op zoek naar lokale nieuwsberichten of video’s. Eigenlijk beantwoord je de typisch journalistieke vragen als ‘waar’, ‘wanneer’, ‘wie’. Soms krijg je snel antwoorden, soms duurt het een week om te weten te komen wie er op de foto staat. De weg ernaartoe is altijd anders, al zijn er ook hier enkele klassiekers. Zo start elke factcheck wel met een *reverse image search*.’

4 BASISGEREEDSCHAPSKIST VAN DE OSINT’ER

‘Die *reverse image search* is de basis. Je downloadt de foto die je onderzoekt of je neemt een screenshot van de video en laadt die beelden op naar Google Afbeeldingen of de Russische zoekmachines Yandex of TinEye, search engines die op zoek gaan naar de eerste onlinepost van de foto. Ook belangrijk: maak gebruik van de meer geavanceerde zoekmogelijkheden van Google. Zo kan je je zoekopdracht beperken tot een bepaalde periode, land of taal. Je kan werken met aanhalingstekens om een exacte zin terug te vinden. Maak gebruik van commando’s als ‘min’ om bepaalde resultaten weg te laten en ga zo maar door. Ook een hele nuttige is ‘site:be’ of ‘site:nl’ voor wie enkel Belgische respectievelijk Nederlandse sites wil. Tools zijn belangrijk, maar als je die trucs al in de

vingers hebt, geraak je een heel eind weg. Wie zich wil verdiepen in OSINT-tools, kan terecht op onze verzamelsite met tools: <https://start.me/p/ELMO68/factchecken-voor-knack>. Vaak merk je tijdens het proces dat je behoefte hebt aan een bepaalde tool. Dikwijls blijkt die al te bestaan of is er een tutorial die de oplossing voor je probleem uitlegt. Wie zich wil trainen kan ook terecht op de Twitter-account @quitztime voor een dagelijkse challenge (geolocatie of iets anders) of de YouTube-reeks van OSINT’er Benjamin Strick, Bendobrown. In onze factchecks leggen we de methodologie uit, dus die zetten je ook op weg.’

5 ZIJN ER OOK NADELEN AAN OSINT?

‘OSINT veronderstelt beschikbare open bronnen. Als die ontbreken – omdat er geen zijn of omdat je niet goed gezocht hebt – kan je geen kant op. Tegelijk: wij gebruiken OSINT in een ethisch kader om de waarheid boven te spitten, maar er zijn minder fraaie toepassingen. Zo zijn we uitgekomen op een Russische OSINT-groep die – zoals wij – oorlogsbeelden verifieert en lokaliseert. Een van die plaatsen, zo stelden we vast, werd kort nadien gebombardeerd. OSINT, dezelfde bronnen en dezelfde zoektechnieken, dient in dat geval dus om targets te identificeren. Misschien nog dit: OSINT drukt ons ook met de neus op de feiten dat we slordig omspringen met onze privacy. Op zoek naar een soldaat die door Poetin uit zijn pensioen zou zijn gehaald om te gaan vechten in Oekraïne, stootten we op allerhande privéfoto’s van de man en zijn entourage. Tot en met beelden waarop hij staat te koken met zijn kleinkinderen. Dat zet je toch aan het denken.’

De job van je leven

JOURNALISTEN EN HUN MENTAAL WELZIJN

Journalistiek blijft voor velen de job van hun leven. Maar dat heeft een keerzijde: volgens meer dan één onderzoek is de werkdruk bijzonder hoog en zijn journalisten relatief kwetsbaar voor burn-outs. De digitalisering heeft - naast de talloze voordelen ervan - de stiel niet meteen rustiger gemaakt. 'Vandaag worden journalisten verondersteld voortdurend aan te staan', aldus een internationale expertengroep in een recent onderzoek. 'Dat vreet aan hun mentale welzijn en dreigt hen nog sneller onderuit te halen dan weleer.'

Een dossier, net nu op de redacties de klassieke septemberdrukke weer losbarst.

Een job als geen ander

WAAROM JOURNALISTEN MEER VATBAAR ZIJN VOOR BURN-OUT

POL DELTOUR

Ah, prachtjob toch die van ons. Je staat op de eerste rij, komt voortdurend interessante mensen tegen, kunt al eens wegen op maatschappelijke evoluties of het beleid. Niet verrassend dan ook leggen journalisten doorgaans veel werkijver en creativiteit aan de dag. Die arbeidsvreugde is talloze andere beroepsgroepen niet gegund.

En toch. Ruim tien jaar geleden al stelden wetenschappers vast dat Vlaamse journalisten meer dan anderen lijden aan burn-outs, dan wel vatbaar zijn ervoor. Het onderzoek werd gevoerd door vorsers van de KULeuven, VUB en Gentse Arteveldehogeschool, en bevestigde wat buitenlands onderzoek eerder had aangetoond. Het goede nieuws was dat (Vlaamse) journalisten hoger dan gemiddeld scoren op bevlogenheid. Maar de keerzijde daarvan is dat velen niet tijdig even afremmen en uitpuffen. En dan gebeurt het jammerlijke: een onpeilbare vermoeidheid. Concentratiestoornissen.

Een *writer's block*. Soms wil behalve het kopje ook het lichaam niet meer mee, en geraak je 's morgens nauwelijks nog uit bed. Negatieve ervaringen kunnen dan extra hard binnenkomen, en plots gaat het licht helemaal uit. Zonder dat je het verwachtte, zit je met een opgebrand gevoel dat je niet meer aangewakkerd krijgt. Zopas herinnerde een internationale expertengroep van mediawerkers en academici eraan dat het probleem verre van opgelost is. Wel integendeel, 'journalisten staan meer dan ooit bloot aan een reeks van factoren die negatief inwerken op hun welbevinden', aldus vertegenwoordigers van de EFJ (Europese Federatie van Journalisten), UNESCO, BBC en enkele Londense universiteiten. 'Overigens gaat dat niet enkel over traumatiserende ervaringen, maar even goed over heel alledaagse aspecten van het journalistieke werk.' Volgens de experts is het dan ook hoog tijd het fenomeen 'expliciet te erkennen en er ook daadwerkelijk iets aan te doen'.

DEADLINES

Laat ons wel wezen. Over arrestaties of foltering – laat staan levensgevaar – hebben we hier niet meteen te

klagen. Toch kan er ook buiten die stressfactoren al sprake zijn van mentale overdruk. Nieuws, dat weten we, stopt nooit. In digitale tijden is dat nog veel minder het geval dan voorheen. Journalisten moeten vandaag dan ook voortdurend stand-by en online zijn. Dat veronderstelt ook het secuur opvolgen van sociale media.

Onoplettendheid wordt niet gewaardeerd. 'Wanneer mensen in hun straat plots een rookpluim zien', zo verklaarde een Vlaamse hoofdredacteur onlangs, 'dan wil ik dat ze bij ons in de app meteen kunnen vernemen wat er aan de hand is.' Jammer voor de lokale journalist die net op dat ogenblik de kinderen ging ophalen in de crèche.

Het heet dat in digitale nieuwstijden de deadline niet langer bestaat. Klinkt goed, maar feitelijk heeft dat voor het gros van de journalisten een nog hogere prestatiedruk met zich meegebracht. Niet enkel 'op tijd' zijn met je stuk is nu de boodschap, wel 'zo snel mogelijk' en meer dan ooit 'de eerste'. Bijsturen doen we zo nodig achteraf wel nog, weten sommige chefs dan. Maar zo'n attitude bezorgt veel journalisten alleen maar extra stress, omdat zij het zijn die bij problemen op de blaren moeten zitten.

Nog voer voor stress? Neem de fors toegenomen interactiviteit met de nieuwsconsument, die online over allerlei reactiemogelijkheden beschikt. Loyale journalisten reageren daar doorgaans op, maar extra druk impliceert het wel. Temeer omdat veel publieksreacties vandaag een hoogst onaangenaam karakter hebben. Traditioneel liepen journalisten op straat ook wel eens een boze krantenlezer tegen het lijf, maar in de voorbije decennia is journalistiek echt wel een minder vreedzame sector geworden. Dat laat zich ook zien in de incidenten die het VVJ-Meldpunt voor agressie tegen journalisten registreert sinds 2019. Dan zijn er nog de meer klassieke stressfactoren: echt traumatiserende gebeurtenissen, zoals rampspoed en oorlogen. Uiteraard zijn die eigen aan het vak, zeker aan dat van oorlogsreporter. Maar kan het zijn dat het huidige tijdvak een opmerkelijke intensifiëring laat zien? Corona was voor nogal wat journalisten hard doorbijten, en van de klimaatellende is het

einde nog lang niet in zicht. Voor het eerst maken veel journalisten ook live een oorlog mee – sommigen zelfs aan de frontlijn.

DATADOMINANTIE

Natuurlijk spelen ook meer persoonlijke kenmerken een rol. Een onzeker karakter of een te grote zin voor perfectionisme bijvoorbeeld. Of men een privéleven heeft – gezin of vriendenkring – waarop men kan terugvallen. Uiteraard telt de arbeidssituatie mee, maar daarvoor draagt ook het mediahuis verantwoordelijkheid. Lange, late en onregelmatige werkuren zijn een bewezen risicofactor. Een overdreven top-downwerksfeer op de redactie is dat eveneens. Net zoals uitwassen van grensoverschrijdend gedrag – een verschijnsel dat de mediasector niet onbekend is.

Nogal wat journalisten klagen dezer dagen ook over de dominantie van publieksdata op hun redactie. Alles wat ze doen, wordt meteen en meticuleus gemonitord, waarna snel ook een of andere hint volgt om het publiek nog beter te bedienen. Dat digitale cijferfetisjisme drukt zwaar op zowel het journalistieke autonomiegevoel als het welbevinden van de terreinjournalist.

Een specifieke risicogroep tot slot blijven de freelancers. Voor hen komt bovenop al het vorige nog extra onzekerheid. Elke opdracht kan de laatste zijn. En de vergoedingen blijven al te vaak ondermaats. Zeker nu de inflatie ongekende hoogten bereikt en het gros van de Vlaamse mediabedrijven mordicus een structurele indexering weigert, hakken de lastige werkomstandigheden zwaar in op talloze zelfstandigen. Opvallend veel van hen overwegen er dezer dagen mee te stoppen, of hebben dat intussen gedaan.

NIEUW ONDERZOEK

Toch verbijten de meesten hun mentale pijn, *want journalisten zijn toch geen watjes?* Of ze moffelen hun ongemak weg, daarmee toegevend aan de taboesfeer die over het thema hangt. Tot voor sommigen alsnog de klap toekomt. Dan geraken ze plots niet meer op de redactie of die persconferentie van 10 uur. Het licht gaat uit, in extremis gaat het richting dokter. En dan volgt alsnog die verfoeide diagnose: een burn-out. Of een trauma na een niet helemaal goed verwerkt tragisch nieuwsverhaal, dat kan ook.

Hoe groot het probleem precies is bij Vlaamse journalisten vandaag, is niet bekend. In 2009 bleek uit het geciteerde KUL/AHS-onderzoek dat ruim 10 procent van de Vlaamse beroepsjournalisten een niveau van burn-out liet optekenen dat overeenstemt met het niveau van mensen die met burn-out zijn opgenomen in een ziekenhuis. Bij de totale werkende bevolking lag dat op 4 procent. Verder liet van de Vlaamse beroepsjournalisten ruim 21 procent een verhoogd risico op burn-out zien. Bij de totale werkende populatie lag dat cijfer gemiddeld op 16 procent. Zeer opvallend was dat ook starters al relatief hoge tekenen van (een verhoogd risico op) burn-out lieten zien.

Dit najaar gaat de VVJ opnieuw met de KULeuven aan de slag voor een update. Voor een goed begrip: de volledige werkbeleving wordt daarbij in kaart gebracht, niet enkel de schaduwkant. Zoals toen zal hoogleraar arbeidspsychologie Hans De Witte het onderzoek in goede banen leiden. In 2009 werkten

ruim 700 beroepsjournalisten mee aan het project, het zou mooi zijn als dat aantal straks opnieuw wordt gehaald.

VLUCHTHEUVELS

Het was een van de opvallendste bevindingen van het laatste Digital News Report van het Reuters Institute for the Study of Journalism: méér mensen mijden het nieuws. Redenen voor die nieuwsmoeheid: er is gewoon te véél, en het hakt te zwaar in op het gemoed. Voor journalisten is nieuwsvermijding geen optie, tenzij ze met het vak willen kappen. Maar ergens moeten er – ook voor journalisten – toch tussenwegen zijn. Vluchtheuvels, waarop ze – al is het maar even – kunnen ontsnappen aan die helse roetsbaan van het nieuws. Zodat die job van hen ook écht een prachtstiel kan blijven.

Een grote rol is hier weggelegd voor de mediabedrijven. Aan hen komt het toe (meer) in te zetten op het welbevinden van hun werknemers, inclusief de freelancers met wie ze samenwerken. Basispremissen voor zo'n beleid zijn een voldoende redactiebezetting, beheersing van de werkdruk, geen onredelijk lange werktijden en een consequente toepassing van recupregelingen voor overwerk. Eveneens aandacht waard: de (toenemende) agressie waarvan journalisten het doelwit zijn, op straat of online, maar ook de risico's van grensoverschrijdend gedrag op de eigen werkvloer.

Zowel grote als kleine mediahuizen hebben hier nog

een tandje bij te steken. Met bevoegde stafmedewerkers die steeds aanspreekbaar zijn. Een open sfeer, waarin mentale thema's geen taboe zijn. En een snelle reactiecultuur wanneer problemen de kop opsteken. Overigens is het van tel ook freelancers en interimkrachten te betrekken in dat welzijnsbeleid.

De overheid kan voor duwtjes in de rug zorgen. De federale regering De Croo bereikte voor de zomervakantie een belangrijk akkoord over nieuwe arbeidswetgeving, inclusief regelingen voor een principiële vierdagenwerkweek en een recht op deconnectie (zie verder in dit dossier). Het is nu zaak die deugdelijke premissen ook in de nieuwsmedia-sector te implementeren. Voor de aanpak van grensoverschrijdend gedrag in de mediasector leverde de Vlaamse Mediaminister, Benjamin Dalle (CD&V), intussen welgekomen impulsen.

Als beroepsunie blijft de VVJ druk zetten op mediabedrijven en overheid om het mentale welbevinden van journalisten niet uit het oog te verliezen. De eerste zorg daarbij blijft de promotie van goede werkomstandigheden. Aanvullend is er een vormingsaanbod voor journalisten die hun eigen mentale weerbaarheid willen vergroten (zie verder in dit nummer). Geestelijk welbevinden – via goede werkomstandigheden en mentale weerbaarheid – heeft nu eenmaal een directe impact op de kwaliteit van het geleverde werk. En indirect is daar dus ook die democratische rechtsstaat bij gebaat waaraan we allen zo zijn gehecht.

'Eerst probleem erkennen, dan streven naar cultuuromslag'

Media-experten formuleren aanbevelingen voor meer welbevinden bij journalisten.

Het mentale welbevinden en de jobtevredenheid van journalisten verdienen vandaag meer aandacht. Aan mediabedrijven, beroepsverenigingen en journalistenopleidingen komt het toe werk te maken van gepaste maatregelen.

Dat staat in een reeks aanbevelingen die een internationale expertengroep in juni verspreidde. Aan de basis ligt het onderzoekrapport *Journalists emotional labour*

in the social era, dat de Londense Middlesex University even voordien vrijgaf. De expertengroep omvat vertegenwoordigers van de EFJ (Europese Federatie van Journalisten, waar ook de VVJ/AVBB deel van uitmaakt), UNESCO, BBC en diverse Europese universiteiten.

'We moeten beginnen met te erkennen dat journalisten meer dan eens met factoren te maken hebben die negatief inwerken op hun mentaal welbevinden', aldus de expertengroep. 'Dat kunnen ook alledaagse werkfacetten zijn, zoals de constante druk van deadlines, de verplichting om voortdurend beschikbaar te zijn, de lange en

onregelmatige werktijden, preciaire werkomstandigheden en (online) misbruiken.' Een belangrijke verantwoordelijkheid op het terrein is weggelegd voor mediabedrijven en hun managers. 'Zij moeten getraind worden om problemen snel te herkennen en begrijpen. Met regelmatige (de)briefings kunnen ze een vinger aan de pols houden. Doen er zich problemen voor, dan dringt gepaste opvang zich op, ook voor freelancers en tijdelijke krachten.' Overigens dient dat alles niet enkel de journalisten als persoon, maar zal het ook de kwaliteit van het journalistieke werk bevorderen, aldus nog de experts.

<https://europeanjournalists.org/blog/2022/07/08/how-to-support-journalists-well-being-five-recommendations/>

Komende Arbeidswet biedt ook perspectieven voor journalisten

De Arbeidsdeal die de federale regering in juni afklopte, biedt ook voor journalisten interessante mogelijkheden. Vooral de invoering van een vierdagenwerkweek en een recht op deconnectie komen tegemoet aan de grote werkdruk op redacties.

POL DELTOUR

De regering-De Croo diende het wetsontwerp dat de Arbeidsdeal formaliseert begin juli in bij de Kamer, en die beloofde prioriteit te geven aan de behandeling ervan. Met de Arbeidsdeal wil de regering de werkgelegenheid opdrijven en daar horen ook maatregelen bij die arbeid flexibeler en aangenamer moeten maken.

VIERDAGENWERKWEEK

Dit is de theorie: ook loontrekkende journalisten zijn werknemers die dus verondersteld worden hun voltijdse uurrooster van 38 uur (het kunnen er ook 37 of 36 zijn) te kloppen in 5 werkdagen van 7 uur en 36 minuten. En hier de realiteit: zeldzaam zijn de journalisten die niet omzeggens elke dag dat uurrooster (soms ver) overschrijden. Vaak overigens zonder daarvoor gepast te worden gecompenseerd, in de vorm van recuperverlof of een vergoeding.

Dan ligt een vierdagenwerkweek, die de werktijd opsplijst in werkdagen van 9 uur en een half, al heel wat dichterbij de werkelijkheid. Precies die mogelijkheid wil de regering nu formaliseren.

Een werknemer die een vierdagenwerkweek verkiest, moet dat schriftelijk aanvragen bij zijn werkgever. Het verzoek kan maar voor een periode van 6 maanden worden ingediend, maar kan keer op keer worden herhaald voor nog eens 6 maanden. Gaat de werkgever akkoord, dan wordt dat bevestigd in een overeenkomst (van maximaal 6 maanden). Een werkgever die weigert, moet dat binnen de maand schriftelijk en gemotiveerd meedelen aan de werknemer.

In de journalistieke praktijk komt de vierdagenwerkweek al voor. Met name VRT en VTM hanteren voor reporters al werkroosters van 10 uren per dag. Die kunnen zo een hele dag doorwerken voor zowel het middag- als het avondjournaal.

Ook talloze andere journalisten zouden gebaat zijn bij het systeem.

RECHT OP DECONNECTIE

Bedrijven met 20 of meer werknemers moeten straks in een cao afspraken maken over het recht van werknemers op deconnectie buiten de werkuren. Dat veronderstelt modaliteiten over het gebruik van telefoon, sms en mails tijdens rusttijden en verlof. De onderneming moet daarnaast vorming organiseren over de risico's van overmatige connectie en sensibiliseren voor het verstandig gebruik van digitale hulpmiddelen.

Diverse redacties passen zo'n recht op deconnectie al toe. In de nieuwe Mediahuis-cao over hybride werken, die

naar aanleiding van de corona-lockdown werd afgesproken, is het formeel opgenomen. Ook bij DPG Media zijn er concrete afspraken over stand-byverplichtingen en oproepbaarheid. Tegelijk lijkt een absoluut recht op afschakeling niet voor elke journalist weggelegd. Zo zullen gespecialiseerde journalisten met een unieke know how altijd wel een minimum aan bereikbaarheid moeten waarborgen.

RECHT OP OPLEIDING

Volgens de Arbeidsdeal krijgt elke werknemer in een bedrijf met minstens 10 werknemers een individueel recht op enkele dagen opleiding per jaar. Dat komt in de plaats van de 'collectieve' opleidingsverplichting van de werkgever om dagen vorming te regelen. Ondernemingen met 10 tot 20 werknemers moeten voor elk voltijds personeelslid minstens 1 dag opleiding waarborgen. Ondernemingen met minstens 20 werknemers moeten vanaf 2025 voor elke voltijdse kracht 5 dagen plannen (met een groepspad van 3 dagen in 2022 en 4 dagen in 2024). Voor deeltijdse werknemers gelden proportionele opleidingsrechten.

Het opleidingsrecht zal worden uitgewerkt in een cao. Komt die er niet, dan geldt een individuele opleidingsrekening die bij KB wordt uitgewerkt. Bedrijven moeten voortaan ook een jaarlijks opleidingsplan opmaken.

'PLATFORMJOURNALISTEN': ZELFSTANDIGE OF WERKNEMER?

Om misbruiken met schijnzelfstandigheid in de platformeconomie in te dijken, werkte de regering formele criteria uit die bepalen of een platformwerker zelfstandige is dan wel werknemer. De maatregel viseert in de eerste plaats taxidiensten en maaltijdbezorgers, maar kan ook digitale mediabedrijven treffen. Overigens moeten platformbedrijven straks ook voor hun (echte) zelfstandige medewerkers verplicht een arbeidsongevallenverzekering afsluiten.

Alles (op)geven

Betaald worden per regel, WhatsApp-groepen die je dag en nacht op de hielen zitten, geen vergoeding krijgen voor online artikels: is dat schering en inslag voor journalisten of niet? We interviewden vier mensen over hun werk, hun gedrevenheid en hoeveel dat van hen vraagt.

SELMA FRANSSEN EN LUC VANHEERENTALS

Norah Beheydt is BBTK-vakbondssecretaris voor DPG Media en Mediahuis. Ze pleit voor meer volk op de redacties.

‘De opkomst van het onlinenieuws heeft de werkdruk voor journalisten gigantisch verhoogd, wat ongetwijfeld aan de basis ligt van het stijgend aantal mentale problemen in die groep.’ Die analyse maakt Norah Beheydt, die voor vakbond BBTK de mediabedrijven Mediahuis en DPG Media opvolgt. ‘Voor de werkgever is een artikel een artikel. Het maakt niet uit of het geprint of online wordt gepubliceerd, hoewel de manier van werken echt heel verschillend is. De concurrentiestrijd tussen mediabedrijven

spitst zich nu toe op onlinescoops, en dus moet alles veel sneller gaan. Daardoor heb je voortdurend het gevoel om tegen de klok te moeten werken. Er is niet meer één deadline per dag, er zijn er meerdere.’

‘Werkgevers moeten dus meer middelen vrijmaken voor de uitbouw van de redacties’, aldus Norah Beheydt. ‘De arbeidsduur voor journalisten was in het verleden al heel flexibel, maar nu is het nog erger geworden. Ook het aantal vergaderingen is toegenomen, artikelen

moeten voortdurende geüpdatet worden, en het recht op disconnectie komt steeds meer in het gedrang. Men kan niet verwachten dat journalisten dat er allemaal zomaar bijnemen.’

‘Binnen de redacties moet ook een nieuwe functieclassificatie worden doorgevoerd, die duidelijker aangeeft wie wat doet. Het gaat niet op iedereen alles te laten doen. Uiteindelijk is de oplossing dat er meer mensen in dienst worden genomen. Niet enkel journalisten, maar ook redactiemedewerkers.’

Sofie Demeyer werkte 28 jaar bij VRT en is nu woordvoerder bij Advocaat.be.

‘Je bent journalist, ook na je uren. Dat was altijd zo, maar na de aanslagen van 22 maart 2016 verergerde dat. Die dag viel het gsm-verkeer uit en schakelden we als redactie noodgedwongen over op een WhatsApp-groep. Die bleef daarna actief rond het vele terreurnieuws. De keerzijde was dat je doorlopend werd gealarmeerd door berichten en collega’s konden zien of je ze gelezen had. Ik weet nog dat WhatsApp op een avond voor mijn vaste vrije dag maar bleef pingen. Ik was doodmoe en probeerde het te negeren, maar werd opgebeld. Er was een man neergestoken in het station Gent Sint-Pieters. Ik woon in de Gentse regio, kon ik

niet snel live gaan? Toen dacht ik: help. Ik ben toch gegaan. Na klachten van collega’s schakelden we over op Slack, een communicatie-app die je gemakkelijker kan afzetten als je niet aan het werk bent. Dat hielp, maar het nam niet weg dat de werkdruk door de digitalisering bleef toenemen. Primeurs opsparen tot de volgende uitzending is er niet meer bij. Je bent vandaag drie journalisten in één persoon: als tv-journalist maak je je eigen item, bezorg je audio aan collega’s van de radio en werk je artikels uit voor online.

Nu ik in een andere sector werk, weet ik dat het anders kan. Ik stelde tijdens mijn

vakantie een out of office in en scande mijn inbox slechts sporadisch. Bij VRT werd ik voortdurend gebeld door contactpersonen of collega’s die niet wisten dat ik met vakantie was en bleef ik mijn mails lezen tijdens de vakantie. Dat was geen verplichting, maar veel journalisten doen dat uit zichzelf – je dossiers loslaten is moeilijk. Op mijn huidige werkplek zeggen ze mij uitdrukkelijk dat ik moet afschakelen. Er is aandacht voor ons welzijn, bijvoorbeeld via een challenge die ons aanmoedigt om te bewegen. Waar ik vroeger de auto nam en veel stiltzat, neem ik nu de fiets en de trein. En ik heb tijd om te sporten en gezonder te eten. Ik ben zelfs 12 kilo afgevallen.’

voor de job

HOE VER GAAN JOURNALISTEN VOOR HUN PASSIE?

Ann Braeckman werkt sinds 2008 in de journalistiek, waarvan de laatste 10 jaar als freelancer.

‘Sinds 2014 freelance ik voor Belga als wilerjournalist, daarnaast maak ik longreads en video voor andere media. Die opdrachten heb ik financieel nodig, maar doe ik ook omdat ze me inhoudelijk uitdagen. Het verkopen van stukken wordt evenwel steeds moeilijker. Door de vele fusies nemen media steeds meer van elkaar over, zelfs van Nederlandse zusterkranten.

Bovendien kost het ontzettend veel tijd en energie om een reactie te krijgen op pitches. Laat me enkele voorbeelden noemen. Vorig jaar bracht ik twee interviews voor Knack, sindsdien stuur ik regelmatig nieuwe voorstellen. Het duurt soms ruim een week vooraleer ik antwoord

krijg, waardoor ik ondertussen geen andere media kan contacteren en mijn kansen op verkoop dalen. Ook bij andere media is het moeilijk. Een interview met Mark Cavendish moest ik eerst deels uitschrijven, waarna het dan toch niet werd overgenomen. Dat was ruim een halve dag onbetaald werk. De Morgen beloofde vorig jaar zo’n 30 stukken per jaar af te nemen, maar sinds de nieuwe hoofdredactie raak ik nog amper stukken kwijt. Liever nemen ze op de sportpagina’s gratis content van Het Laatste Nieuws. Dat begrijp ik deels, maar dat ze in de Tour de France, dé Tour van de Belgen, bijna dagelijks artikelen van de Nederlandse Volkskrant overnemen, met Nederlandse insteek, vind ik een

kwaliteitskrant onwaardig. Vaak trek ik naar buitenlandse koersen en vraag ik vooraf of redacties interesse hebben in bijdragen. Dan is het antwoord: “graag, maar alleen als een Belg goed scoort.” Wie kan dat voorspellen? En dat terwijl ik mijn reis, hotel, eten zelf betaal, wat steeds duurder wordt.

Eerlijk: ik ben nu 41 en echt moe van dat leuren met mijn werk. Eigenlijk wou ik stoppen na het WK in Australië, maar omdat ik zoveel positieve reacties kreeg op mijn passage in Vive le vélo op Eén, bijt ik nog even op de tanden. Een passie geef je niet zomaar op, niet? En wie weet dienen zich nieuwe kansen aan.’

Marijn Sillis is freelance journalist. Hij schreef het boek ‘Ik dacht dat ik wist wat burn-out was... tot ik er een kreeg’.

‘Ik had net een fijne nieuwe job bij StampMedia na 7 intense jaren freelancen bij Gazet van Antwerpen, toen ik in 2017 een burn-out kreeg. Ik was mentaal en fysiek zo vermoeid dat het zelfs niet lukte om foutloos te schrijven of een duidingsprogramma te volgen. Een ramp voor een journalist. Ik had dagelijks hoofdpijn, die ik onderdrukte met koffie en Dafalgan. Ik was jong en gedreven en dacht dat het erbij hoorde.

De stress werd deels veroorzaakt door het vergoedingsmodel van GvA. Ik werd betaald per regel. Ik kon dus beter elke dag vier stukjes uitpersen dan een week aan een

goed artikel werken. De printartikels die we herschreven voor de website, werden bovendien niet vergoed. Het maakte me op den duur cynisch: ik was niet in het vak gegaan om persberichten te herschrijven.

Ik probeerde het interessant te houden met eigen projecten. Zo trok ik regelmatig op eigen kosten naar het buitenland om reportages te maken voor andere media. Tijdens een reis naar Libanon belde de chef online van GvA me om te vragen of ik een artikel kon maken over een bomaanslag. Ik zou er niet voor betaald worden want alle online stukken vielen onder mijn zogezegde raamovereenkomst. Dat was een zoveelste

dieptepunt. Zulke praktijken zijn uitbuiting, iets waar journalisten zeer kritisch over schrijven als het in andere sectoren gebeurt. Freelancers misbruiken gebeurt helaas bij alle mediahuizen, en komt de kwaliteit van en het vertrouwen in ons vak niet ten goede.

If you can't stand the heat get out of the kitchen, denken sommige mensen. Ik vind het echter geen schande dat ik het tempo van de dagjournalistiek niet meer aankan. Ik ben opnieuw actief als freelance journalist, al werk ik minder en ben ik selectiever geworden. Dat heeft financiële gevolgen, maar ik heb nu wel leukere opdrachten dan voor mijn burn-out.’

VVJ-TRAINING VAN 1 DAG

over gezond omgaan met
deadlines, datadruk en
digitale overvloed

HET HOOFD KOEL HOUDEN IN WOELIGE TIJDEN

Journalistiek mag dan een van de mooiste jobs ter wereld zijn, ze vergt veel van een mens. Een hoge werkdruk en een almaar hoger tempo, digitale nieuwigheden en grote maatschappelijke evoluties maken de job er niet makkelijker op. Hoe hou je als journalist het hoofd koel in die heksenketel? Dat is de inzet van een eendaagse vorming die de VVJ haar leden aanbiedt.

Psycholoog en stresscoach Nathalie Reniers laat je kennismaken met de werking van je stresssysteem. Je krijgt concrete, op journalistiek toegespitste technieken voor energie-, brein- en prikkelbeheer. De finaliteit is een mindset die je toelaat gezond om te gaan met nieuws dat nooit stopt, met de digitale overvloed, datadruk, ongepaste en soms agressieve publieksreacties, tragische nieuwsverhalen en traumatiserende gebeurtenissen.

Wanneer?

woensdag 19 oktober of
zaterdag 22 oktober
van 9.30u tot 16.30u

Waar?

Huis van de Journalist
Zennestraat 21
1000 Brussel
(op 10 minuten van Centraal Station)

Kosteloos voor VVJ-leden
Opgelet: maximaal 16 personen per vormingsdag,
dus schrijf je op tijd in

Inschrijven voor 4 oktober via de VVJ-website
www.journalist.be. Duid daar ook aan op welke dag
je de training wil volgen.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Hoe mediabedrijven omgaan met een groeiend probleem

Terwijl de work-lifebalance van menig journalist onder druk staat, trotseren nieuwsredacties de dagelijkse realiteit van (online) nieuws dat gemaakt wordt tegen een verschroeiend tempo. We vroegen enkele grote mediahuizen naar de maatregelen die ze nemen om het welbevinden van hun werknemers te bevorderen.

LUC VANHEERENTALS

‘Progressieve werkhervatting bij problemen’

CAROLINE VAN SCHEL, HR-MANAGER BELGA

‘In het recente verleden is er bij Belga niemand vertrokken wegens oververmoeidheid of burn-out’, zegt Caroline Van Schel, die HR-manager is bij het persagentschap. ‘Sinds corona, meer bepaald sedert de eerste lockdown, merken we wel een lichte stijging van werknemers met problemen. Twee mensen zijn in onderling overleg kort thuisgebleven en hebben vervolgens één tot anderhalve maand deeltijds gewerkt. Nu zijn ze opnieuw voltijds aan de slag. In zulke gevallen maken we werk van een progressieve werkhervatting, naargelang de situatie en

mogelijkheden van de betrokkene.’ Medewerkers van Belga die worden geconfronteerd met mentale problemen, kunnen voor een gesprek daarover steeds terecht bij een interne Nederlands- of Franstalige vertrouwenspersoon. ‘Daarnaast kan je ook contact opnemen met de externe medische dienst *Attentia*. Belga neemt verder de kosten op zich van vijf sessies – en indien nodig meer – bij het private bedrijf *Wellness for Business*. Alvast één medewerker maakte gebruik daarvan.’ Belga is niet tegen een overschakeling van

de vijf- naar vierdagenwerkweek, weet de HR-manager nog. Wel wil het agentschap afwachten welke wettelijke regeling daarover uit de bus zal komen. Buiten de werkuren hebben de Belga-journalisten recht op deconnectie. ‘Tegelijk hopen we dat iedereen het nieuws blijft volgen, want bij grote gebeurtenissen kunnen we alle hulp gebruiken. We zijn bijvoorbeeld zeer blij dat enkele mensen zich spontaan hebben aangeboden om te komen werken na de aanslagen in Zaventem of recenter met de uitbraak van de oorlog in Oekraïne.’

‘Luisterend oor leidinggevende is cruciaal’

DIMITRI ANTONISSEN, HOOFDREDACTEUR HET LAATSTE NIEUWS

‘Bij *HLN* besteden we voldoende aandacht aan mogelijke mentale problemen bij journalisten. Denk aan maatregelen voor het creëren van een veilige en aangename werkomgeving, voldoende autonomie in de werkplanning, enquêtes rond welbevinden, aanspreekpunten bij HR. Het allerbelangrijkste’, weet *HLN*-hoofdredacteur Dimitri Antonissen, ‘is het luisterend oor van de rechtstreekse leidinggevende. Die voelt als geen ander aan of iemand goed in zijn vel zit of niet, en kan snel mee naar oplossingen zoeken.

Dat geldt evengoed voor onze freelance-medewerkers.’ Ook bij *HLN* zijn journalisten en leidinggevenen in het verleden getroffen door burn-out. Antonissen: ‘Het is moeilijk om daarover te spreken in algemene termen, want die ervaring is voor elke persoon verschillend, zowel qua oorzaak, intensiteit als duur. Naast professionele kunnen ook persoonlijke zaken meespelen. Soms ziet de persoon het zelf als een burn-out, soms ook niet. En voor de ene zijn enkele aanpassingen of

een korte rustperiode voldoende, terwijl er in andere gevallen maanden overheen kunnen gaan.’ ‘Van journalisten wordt veel gevraagd omdat het nieuws nooit stopt. Door de redacties in shiften te laten werken, proberen we iedereen voldoende rust te geven. Hoe dat concreet wordt geregeld, hangt af van de deelredactie. Het zorgt er alleszins voor dat je mag verwachten dat journalisten die werken always on zijn, terwijl ze in andere periodes pushberichten en mails kunnen negeren.’

‘Zoveel mogelijk home-based werken’

GREET CLAES, DIRECTEUR RINGTV

‘We beseffen goed dat journalistiek een zeer jachtig leven met zich meebrengt, dat de kwaliteit van je laatste reportage bepalend is voor hoe je je voelt, dat er soms dingen lukken of mislukken. Vandaar dat we met de VTM NIEUWS-hoofredactie erg inzetten op praten. Als het gaat over persoonlijke problemen voeren we een opendeurpolitiek en vormen we een familie.’ Dat zegt

VTM-hoofredacteur Michiel Ameloot. In 2021 werd er bij News City van DPG Media een grondige enquête uitgevoerd naar de psychosociale risico's binnen het bedrijf. De focus lag op arbeidsinhoud, -organisatie, -relaties en -voorwaarden. Iedereen kon de enquête anoniem invullen. Michiel Ameloot: ‘Op basis daarvan is een actieplan opgesteld op redactieniveau met

veel aandacht voor leiderschap, feedback, de bevordering van *work-lifebalance* en de vermindering van werkdruk.’

Ook het recht op deconnectie tijdens vakantieperiodes bleek in de enquête-resultaten een aandachtspunt. ‘Dat recht respecteren we dan ook. We streven ernaar om mensen niet te storen als ze niet aan het werk zijn.’

‘Periodiek peilen naar psychosociaal welzijn’

NICO JANSSENS, BELEIDSCOÖRDINATOR WELZIJN BIJ VRT

Bij de VRT wordt de afwezigheid van de medewerkers gemonitord. Het psychosociaal team neemt actief contact op met mensen die langer dan een maand afwezig zijn. ‘We maken onderscheiden daarbij een fysieke oorzaak, een psychosociale of een combinatie van beide’, zegt Nico Janssens van de dienst Welzijn. ‘We kunnen geen cijfers op directie- of afdelingsniveau rapporteren omwille van vertrouwelijkheid en medisch beroepsgeheim. Curatief voorzien we begeleiding en opvolging, in bepaalde situaties met een psychosociale oorsprong en voor zover de medewerker

dat wenst. Het herstel verschilt uiteraard van persoon tot persoon.’

Periodiek organiseert de afdeling Talent en Organisatie van de VRT een enquête over het psychosociaal welzijn van alle medewerkers. ‘Ook stress en werkdruk komen daarin aan bod’, aldus Nico Janssens. ‘In het voorjaar werd nog een bevraging georganiseerd met een externe partner. Volgens het onderzoeksbureau lagen de resultaten op organisatieniveau in lijn met die van bedrijven met dezelfde omvang en activiteiten. De afdelingsresultaten verwachten we begin september.’

‘Ruimte voor privéleven tijdens werkuren’

REMY AMKREUTZ, HOOFDREDACTEUR DE MORGEN

Remy Amkreutz, hoofdredacteur van *De Morgen*, kan om privacy-redenen geen cijfers geven over het aantal journalisten bij de krant dat de laatste jaren mentale problemen ondervond. Toch heeft hij niet het gevoel dat het er meer zijn dan in andere bedrijven. ‘Er gaat alleszins – en dat geldt voor heel DPG Media – veel aandacht naar die problematiek’, zegt hij. ‘Zo organiseert het bedrijf gratis opleidingen over *work-lifebalance* en veerkracht en sensibiliseren we onze werknemers actief om daaraan deel te nemen.’

‘We bieden ook veel ruimte om te praten over eventuele problemen. Zowel de chefs op de redactie als ik zijn op dat vlak zeer

benaderbaar, want we willen echt een warme redactie zijn. In het bedrijf zijn er verder laagdrempelige vertrouwenspersonen en HR-medewerkers beschikbaar voor een gesprek. Via een externe preventiedienst kan men ook terecht bij psychologen of professionele coaches in specifieke situaties.’

Op de redactie van *De Morgen* is er veel flexibiliteit mogelijk rond thuiswerk. En tijdens die werkuren is er ruimte voor het privéleven, zodat je bijvoorbeeld je kinderen kan afhalen van school. Remy Amkreutz: ‘Zolang afspraken worden nageleefd, deadlines gehaald en je je grenzen kent, hebben we daar geen enkel

probleem mee. Buiten de werkuren willen we het recht op deconnectie zoveel mogelijk respecteren. Het gebeurt uiterst zelden dat ik dan iemand een mail stuur, en telefoneren doen we enkel in noodgevallen.’ Enkele journalisten bij *De Morgen* werken vier vijfde, maar de vierdagenwerkweek is er onbekend.

‘Problemen proactiever aanpakken’

VEERLE HOFMAN, TRAINING & COACHING DEVELOPMENT MANAGER ROULARTA

Roularta Media Group beschouwt de mentale gezondheid van journalisten niet anders als die van andere werknemers. ‘En dus hanteert het bedrijf voor alle werknemers een gelijke aanpak’, zegt HR-directeur Katrien De Nolf. Veerle Hofman, de Training & Coaching Development Manager, voegt daaraan toe dat Roularta vanaf 2023 proactiever wil gaan werken om problemen te voorkomen. Het aantal werknemers dat met mentale problemen wordt geconfronteerd, is volgens haar toegenomen sinds de coronapandemie. ‘Roularta beschikt momenteel over twee preventiecoaches. Zij helpen werknemers die uitvallen door mentale problemen om terug aan de slag te gaan. Desnoods verwijzen zij door naar gespecialiseerde externe partners. In oktober volg ik een externe training tot ‘burn-outcoach’. Vanaf 2023 moet dat uitmonden in een meer

preventiegerichte werking. Zelf ga ik dan opleidingen geven aan leidinggevendenden om hen te sensibiliseren problemen in een vroeg stadium te herkennen en erover in gesprek te gaan met de betrokkene, zodat erger kan worden voorkomen.’ De twee preventieadviseurs, Danny Desmet en Petra De Roo, werken bij Roularta op de Interne dienst voor preventie en bescherming op het werk (IDPBW). Ze bewaken de wettelijke vereisten rond psychosociaal welzijn en sturen in dat verband ook het team aan van interne vertrouwenspersonen. ‘Collega’s die uitvallen wegens mentale of medische problemen, worden opgevolgd door Petra in haar functie van socio-medisch assistent. Zij is een ervaren luisterend oor, bezorgt tips en bekijkt samen met de arbeidsarts de mogelijkheden voor een eventuele herstart of een re-integratietraject. Binnen de preventiedienst werken we dus ook curatief.’

‘Minder communicatiesystemen en WhatsApp-groepen’

KAREL VERHOEVEN, HOOFDREDACTEUR BIJ DE STANDAARD

‘In mijn twaalf jaar als hoofdredacteur heb ik het aantal mentale problemen bij journalisten op de redactie zien toenemen’, begint Karel Verhoeven. ‘Niet alleen burn-outs zijn gestegen, ook allerlei vormen van stress, depressie, onbehagen en angst. Terwijl we er vroeger vooral over schreven, is dat nu ook een belangrijk gesprek binnen de redactie. De HR-afdeling binnen Mediahuis heeft er veel aandacht voor en sensibiliseert de redactiechefs dat ook te doen.’ Wie problemen ervaart, kan bij *De Standaard* terecht bij een vertrouwenspersoon. ‘We gaan vanzelfsprekend in dialoog als iemand de vlag opsteekt. Je ziet

meestal dat het niet zo goed gaat, maar zelden dat het echt slecht gaat. Als de arts ziekteverlof beveelt, houden we contact met de betrokkene. We overleggen hoe we de werksituatie kunnen aanpassen en adviseren redacteurs om terug te keren naar de redactie zodra het kan. Meestal deeltijds, soms in een aangepaste functie, op een spoor waar de opdracht beperkter is. Langer thuisblijven is soms broodnodig, in andere gevallen maakt het de herintrede net zwaarder. Geen geval is gelijk en dus moet ook je aanpak heel individueel zijn. Een burn-out heeft te maken met werkomstandigheden, maar is meer dan dat. Perfectionisme speelt een grote rol, net zoals interne druk, autonomie, piekeren. Journalisten zijn extra vatbaar voor die dingen, omdat ze openstaan voor de wereld

en hun werk voor zo’n groot kritisch publiek brengen.’ ‘Tijdens de covid-periode verhoogde de stress omdat we te veel communicatiesystemen gebruikten. Redacteurs zaten in verschillende groepen op mail, WhatsApp, Teams. Ze hoorden hun telefoon de hele dag door biepen. We hebben sindsdien voor één systeem gekozen en het aantal groepen beperkt. Er is geen verwachting om vroeg en laat nog mails of WhatsApp-berichten te beantwoorden of de hele tijd bereikbaar te zijn. Als de eindredacteur of nieuwsmanager nog iets moet controleren, of er barst ’s avonds groot nieuws uit, is het weliswaar handig als journalisten hun telefoon opnemen. Over een vierdagenweek is er bij *De Standaard* nog niet gesproken.’

Culinaire Ambiance

- 10 edities per jaar + 2 specials
- Prijs: 75 euro voor jaarabonnement
- Oplage: 10.000 stuks
- Sinds 1986
- team van 3 redacteurs, een marketeer, art director, salesverantwoordelijke, videocontentcreator en social media manager + freelance redacteurs en fotografen
- www.culinaireambiance.com

‘Een pronkstuk op je salontafel’

Culinaire Ambiance valt jaarlijks tien keer bij lezers in de brievenbus, met twee keer per jaar een extra magazine. Alizée Delbrouck werkte deze zomer voor het eerst als redacteur mee aan zo'n special, die voor de gelegenheid in het teken stond van culinair Knokke.

Is voor een culinair magazine werken zo lekker als het lijkt?

Alizée Delbrouck: 'Vaak wel! Voor de zomerspecial mocht ik op bezoek bij een sterrenrestaurant. Ik interviewde de chef, die letterlijk een kijkje in zijn keuken gaf. Hij bereidde drie *signature dishes*, die onze fotograaf op beeld vastlegde en die we natuurlijk mochten proeven. Hoe glamoureuus dat ook klinkt, de culinaire wereld is er tegelijkertijd een van zeer harde werkers. Chefs en hun teams werken lange dagen met veel passie om mensen blij te maken met lekker eten.'

Dat is ook al 36 jaar de missie van Culinaire Ambiance. Hoe heeft het blad zich ontwikkeld?

'Wanneer ik in ons archief duik en door de verschillende jaargangen blader, merk ik dat het blad vroeger eerder gericht was op vakmensen. Nu focussen we ook op foodlovers, hobbykoks en jong keukengeweld. Elke editie heeft een thema, dat gaat

van 'Apero' tot 'alles wat met de zee te maken heeft'. Vaste waarden zijn interviews met chefs van bekende Belgische en Nederlandse restaurants, die een drietal recepten delen. Daarmee kunnen mensen thuis op sterrenniveau koken; dat vind je nergens anders. Ook schrijven we over kookboeken, hotspots, food influencers en

abonneemodel. In de magazinemarkt is het gangbaar dat minstens 50% van wat in de winkel ligt onverkocht terugkomt. We wilden op dat vlak ons steentje bijdragen en kijken naar het milieu. Gelukkig hebben veel lezers een abonnement genomen. Losse nummers online kopen kan overigens nog altijd.'

‘Vroeger waren we meer gericht op vakmensen, nu ook op foodlovers, hobbykoks en jong keukengeweld.’

delen we kennis van een sommelier. Met die contentmix willen we een breed publiek aanspreken. Een andere belangrijke ontwikkeling is dat het blad sinds dit jaar niet meer in de winkels ligt.'

Hoe zit dat?

'We hebben beslist om met de tijd mee te gaan en over te stappen op enkel een

Hoe bereiken jullie nieuwe lezers?

'We zijn het enige high end culinaire blad in België, dat geeft ons een *unique selling point*. We zetten enorm in op mooie vormgeving en hoogstaand beeldmateriaal: het blad is een pronkstuk voor op je salontafel. Ook Nederlandse lezers weten ons ook te vinden en we willen graag verder uitbreiden naar die markt. We zetten volop in op onze website, met culinaire verhalen, tips en hotspots. Niet alles staat bij ons achter een paywall, wat mensen de kans geeft het blad te leren kennen. Ook zijn we actief op sociale media zoals Instagram en TikTok, waar we via foodhacks en trends jongeren meenemen in de culinaire wereld. Dat is een uitdaging, want jonge foodlovers zijn een heel ander publiek dan de mensen die graag interviews met chefs van *The World's Best 50 Restaurants* lezen. Dat is ook het mooie aan deze vorm van journalistiek: je kan er alle kanten mee op.' (SF)

Nieuw uitgeversrecht met passend deel voor journalisten van kracht

Op 1 augustus trad een nieuwe auteurswet in werking, die onder meer een bijzonder uitgeversrecht in het leven roept. Dat moet persuitgevers toelaten hun nieuwsaanbod efficiënter te valoriseren tegenover Google, Facebook en andere online platformen. Voor journalisten creëert de regeling het recht op een 'passend deel' van de nieuwe inkomsten.

POL DELTOUR

De nieuwe wet is een uitloper van een Europese richtlijn van 2019 over auteursrechten in de nieuwe digitale context. Platformen zoals Google en Facebook genereren al lang massa's online verkeer en reclame-inkomsten dankzij nieuwsberichten die ze overnemen van professionele nieuwsmedia. Het nieuwe uitgeversrecht maakt het die media nu expliciet juridisch mogelijk – en daardoor in de praktijk veel makkelijker – om hun content af te schermen van dat gebruik. Overname kan door Google en Facebook enkel nog mits de uitdrukkelijke toestemming van de uitgever, die zonder twijfel niet zal nalaten daar een gepaste vergoeding aan vast te koppelen.

Beschermde 'persuitgevers' zijn de producenten van echt journalistiek werk; wetenschappelijke publicaties vallen uit de boot. De beoogde journalistieke publicaties kunnen zowel op papier als digitaal – als nieuwssite dus – worden uitgegeven, en ze kunnen literair van aard zijn maar even goed de vorm aannemen van foto's, video's of cartoons. Er zijn wel degelijk uitzonderingen op het uitgeversrecht. Google & Co mogen nog steeds zonder toestemming 'zeer korte fragmenten' uit perspublicaties overnemen – wat daar precies onder valt wordt een heikele vraag. Het uitgeversrecht vervalt ook twee jaar na een publicatie.

Een uitgever die met een platform wil praten over de overname van journalistieke content, kan zo'n gesprek ook afdwingen. Komt het niet tot een akkoord, dan kan de

zaak worden aangekaart bij het BIPT (Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie). Die beslist vervolgens over de verschuldigde vergoeding, zij het dat hiertegen nog een beroepsmogelijkheid bestaat. Cruciaal is nog dat een online platform op vraag van een persuitgever 'alle actuele, relevante en volledige informatie' moet verstrekken over zijn exploitatie van journalistiek werk en de inkomsten die daaruit voortvloeien.

Uitstekend nieuws is er nog voor journalisten, want uitgevers moeten de vergoedingen die ze van big tech ontvangen 'delen' met hun auteurs, het weze schrijvende journalisten, persfotografen of cartoonisten. Uitgevers kunnen zich dat auteursdeel overigens niet toe-eigenen met een contract van overdracht. De nieuwe wet kiest voor een centraal beheer van de

journalistenvergoedingen – de JAM is wat dat betreft een uitgelezen forum. In geval van impasse beslist een Commissie met een vertegenwoordiger van de minister van Economie als voorzitter en met uitgevers en journalisten als leden. En ook op dat niveau is transparantie gewaarborgd: auteurs hebben recht op alle actuele, relevante en volledige informatie die nodig is om hun passend aandeel te verkrijgen.

Vlaamse en Franstalige persuitgevers bekijken op dit ogenblik hoe ze hun nieuwe uitgeversrecht hard kunnen maken tegenover Google & Co. De maand september zou in dat verband meer klaarheid moeten scheppen. De VVJ/AVBB, die van in het begin nauwgezet over de rechten en belangen van journalisten heeft gewaakt, blijft het dossier op de voet volgen.

Fiscaal regime auteursrechten ter discussie

Auteursrechtelijke vergoedingen genieten van een fiscaal gunstregime, maar daaraan wil de federale regering iets doen. De reden is dat sommige beroepsgroepen, zoals consultants en IT'ers, creatief gebruik – zeg maar *misbruik* – maken van de wet. Door het gunstregime te verfijnen wil minister van Financiën Vincent Van Peteghem (CD&V) die misbruiken eruit.

De VVJ/AVBB drong er bij de federale regering intussen op aan het kind niet

met het badwater weg te gooien, en het regime te vrijwaren voor journalisten. De VVJ en de Vlaamse uitgevers sloten met Financiën een ruling af die de vergoedingen van freelancejournalisten voor de helft kwalificeert als auteursrechtelijk, waardoor dat inkomstendeel van de fiscale gunstregeling geniet. Die ruling is zopas verlengd en blijft sowieso nog vijf jaar van kracht. De Franstalige krantenuitgevers en de AJP hebben een vergelijkbare regeling voor hun loontrekkende journalisten.

MEDIAJOURNALIST VALERIE DROEVEN OVER RECENSIES, TRENDS EN TV-TIJD

‘De mediasector is altijd in beweging’

Toen het bedrijf achter Woestijnvis in 2011 VT4 kocht, stond Valerie Droeven aan het begin van haar carrière als mediajournalist bij *De Standaard*. Ze dacht dat er niet snel nog eens zo'n groot dossier op haar pad zou komen, maar dat was buiten Netflix gerekend. Het afgelopen decennium zag en beschreef Valerie Droeven de ene na de andere trend in het medialandschap.

SELMA FRANSEN

‘Mediajournalistiek is samen met het medialandschap ingrijpend veranderd. Zo'n tien jaar geleden schreef ik vooral over Vlaamse televisie, maar sinds Netflix en andere streamingdiensten vanaf 2014 hun intrede deden in België, is televisie veel internationaler geworden en zijn recensies dat bijgevolg ook. Communicatie, in het bijzonder via sociale media, is een steeds belangrijker onderdeel van onze maatschappij. Vandaag is alles media. Mediajournalisten alleen kunnen niet alle ontwikkelingen coveren. Meerdere redacties volgens het thema nu mee op. De Wetsstraatredactie schrijft bijvoorbeeld over hoeveel politieke partijen uitgeven aan Facebookadvertenties, de economie-redactie over de overname van Twitter.’

Waar ligt jouw focus nu?

‘Ik schrijf nog altijd over de traditionele mediabedrijven en mediapolitiek, maar veel meer over trends op sociale media, online tv en andere onlineplatformen. Ik schrijf recensies en fenomeenstukken en ik ga ook wel eens op reportage en doe interviews. Net zo goed moet ik dossiers opvolgen en naar hard nieuws jagen, denk bijvoorbeeld aan verslaggeving over de recente huiszoeking bij VRT. Ik schrijf voor de bijlage van *De Standaard* en voor de website, soms meerdere stukken per dag. Ideeën voor artikels heb ik in overvloed, want de mediasector is altijd

in beweging. Als ik denk dat ik alles geschreven heb, komt er weer een golf vernieuwingen aan.’

Hoe heeft het gigantische aanbod aan televisieseries je werk veranderd?

‘Het leuke daaraan is dat er meer vraag is naar recensies, want mensen willen meer dan ooit weten welke streamingdiensten en series hun tijd waard zijn. De werkdruk voor recensenten is wel gestegen, vooral door het *on demand* kijken. We recenseren veel minder losse afleveringen, zoals de norm was toen iedereen nog lineair tv keek. Om een recensie te schrijven waaraan de lezer iets heeft, moet je minstens zoveel afleveringen bekijken als de lezer potentieel kan zien. Wordt een volledig seizoen van een nieuwe serie op een streamingplatform gedropt, dan bekijk ik vooraf alles. Dat gaat steeds vaker via streng beveiligde persoonlijke links, die ik soms enkel op mijn werkcomputer kan openen. Ik vind niets zo vervelend als 10 uren na elkaar tv kijken omdat ik de volgende dag een recensie moet schrijven, dus ik probeer mijn tv-tijd goed te plannen.’

Kijk je alles onder werktijd?

‘Waar werktijd begint en eindigt is altijd moeilijk te zeggen in de journalistiek (*lacht*). Wanneer ik geen dringende deadline heb, begin ik tijdens mijn werkdag te kijken naar nieuwe releases.

‘Mijn recensies geven een mening, geen finaal verdict.’

Mogelijk gaat Netflix trouwens afstappen van het releasen van volledige seizoenen, dat zou recensenten wat meer ademruimte geven. Het nieuwe seizoen van de serie *Stranger Things* verscheen dit jaar in twee delen en dat was voor het platform niet onvoordelig, want er werd daardoor twee keer buzz gecreëerd rond de serie. Of ik nog zonder recensentenbril tv kan kijken in mijn vrije tijd? Ja hoor, ik kan ongebreidel trash-tv kijken en daar echt van genieten!

Schrijf je over een programma dat je slecht vindt?

‘Sommige programma’s zijn te belangrijk

om niet te recenseren; als het niet goed is, willen lezers dat ook weten. Bovendien zie ik mijn recensie ook maar als een mening, het is geen finaal verdict. Het moeilijkste bij een negatieve recensie is de reactie van Vlaamse tv-makers, die de pers nauwgezet volgen. Ik ken veel Vlaamse makers en heb respect voor hen. Ik moet een drempel over om dan te schrijven dat ik hun nieuwste programma toch niet zo tof vind. Wanneer een belangrijke Vlaamse productie uitkomt, brengt *De Standaard* wel eens een groot interview met de maker en een recensie. Die stukken worden bewust zo veel mogelijk door twee verschillende journalisten gemaakt, om te zorgen dat de recensent niet beïnvloed raakt door het interview.’

‘De norske tv-detective die alles oplost is passé, tienerdrama’s veroveren jouw tv en de streamingdiensten’, schreef je onlangs. Hoe spot je zulke trends?

‘In dit geval zag ik het specifiek bij *Stranger Things*, de blockbuster van het moment. Die serie is een van meerdere *coming of age*-reeksen die grote budgetten toegewezen kregen. Ik vind het tof dat ik door dit werk al zo lang te doen mensen op

‘Doordat ik dit werk al zo lang doe, merk ik sneller verschuivingen en trends op.’

zulke verschuivingen kan wijzen. Als ik denk een trend te spotten, ga ik op zoek naar Amerikaanse literatuur voor bevestiging. Soms vind ik die nog niet, omdat ik te vroeg ben met mijn observatie. Om zeker te weten dat ik juist zit, pingpong ik met collega’s. Op onze afdeling hanteren we als vuistregel ‘De wet van Deckmyn’, naar collega-redacteur Dominique Deckmyn. Die zei ooit grappend dat als je drie voorbeelden kan noemen, iets een trend is en je erover mag schrijven (*lacht*):

Wat moet je zeker kunnen als mediajournalist?

‘Mijn studie Germaanse talen, waarbij we veel literatuur analyseerden, komt goed van pas. Heel wat series hebben vandaag echt literaire kwaliteiten en geven kijkers een kader om naar de wereld te kijken en maatschappelijke ontwikkelingen te begrijpen. Als je zulke series moet recenseren of trends wil opmerken, is zo’n achtergrond nuttig. En je moet graag tv kijken natuurlijk, anders houd je het niet vol. Hoewel de job veel breder is – ik kom ook wel eens buiten (*lacht*).’

Wanneer ben je trots op je werk?

‘Omdat media zo leeft bij lezers, kan je als mediajournalist gesprekken op gang brengen. Wanneer dat lukt, ben ik echt tevreden. In 2019 las ik bijvoorbeeld een stuk in *Humo* waarin Sarah Vandeursen haast terloops zei dat ze zich niet zo goed voelde, terwijl ze juist veel succes had bij *De Ideale Wereld*. Ik zag daarin een aanleiding om haar te vragen voor een interview. In dat gesprek vertelde ze openhartig over de machowereld van *De Ideale Wereld*. Het is zeldzaam dat iemand zo open durft te spreken over de invloed van de werkomgeving op mentale gezondheid. Haar eerlijkheid raakte heel wat lezers.’

Hoe zie je mediajournalistiek in de toekomst evolueren?

‘Kijk-, lees-, en luistergedrag fragmenteert steeds meer. Sommige lezers hebben veel uitleg nodig over bijvoorbeeld TikTok, terwijl dat voor anderen totaal overbodig is en zij die uitleg zelfs als neerbuigend kunnen ervaren. Wat een trend is, verschilt ook erg per doelgroep. Het is daarom steeds moeilijker om een artikel te schrijven dat ons hele publiek nog aanspreekt.’

Wat is het fijnste aan deze job?

‘Ik zou me snel gaan vervelen als mijn job zich op één genre zou toespitsen. Als mediajournalist beoefen je verschillende genres tegelijk. Na een harde nieuwsperiode is het echt fijn dat ik een paar weken, bijvoorbeeld, alleen maar over tv- of socialemediatrends moet schrijven. Dat brengt evenwicht – zowel professioneel als privé – en houdt me fris.’

Travel Magazine failliet, ook journalisten in de kou

Eind juni werd Travel Productions, uitgever van het vakblad *Travel Magazine*, door de ondernemingsrechtbank van Mechelen failliet verklaard. Het bedrijf van Robrecht Willaert, dat ook de *TM* Travel Awards uitreikt, was sinds 1992 tot aan het uitbreken van de coronacrisis het meest bekende vaktijdschrift in de reissector. Intussen nam sectorgenoot TRAVelMedia Belux, uitgever van het reismagazine Travel360°, de merknamen *Travel Magazine* en

TM Travel Awards wel over.

Onder meer een zevental journalisten blijft na het faillissement met achterstallige betalingen zitten. Die variëren van enkele honderden tot duizenden euro's en zijn goed voor ruim 25.000 euro aan schuldvorderingen in het totaal. Helaas zijn de journalisten niet de enige en zelfs geen bevoorrechte of grote schuldeisers in het verhaal. De VVJ biedt waar gewenst de nodige bijstand.

7 tips voor het omgaan met wanbetalers

GEERT VAN LIERDE

1 ALGEMENE VOORWAARDEN VERMELDEN

In het Vademecum voor Zelfstandige Journalisten van de VVJ* vind je informatie over minimumtarieven, samenwerkingsovereenkomsten en betalingstermijnen (principiële 30 kalenderdagen). Vermeld die betalingstermijn en de uiterste betaaldatum op je factuur. Op het Journalistenloket van de VVJ* vind je een model van algemene voorwaarden met nalatighedsintresten en forfaitaire schadevergoeding.

2 BETALINGSTERMIJN OPVOLGEN

Sommige uitgevers verlengen betalingstermijnen door een vaste betaaldatum per maand te hanteren of je pas te laten factureren na publicatie van je artikel. Weet dat er correcte en minder stipte betalende zijn. Wordt een factuur niet tijdig betaald, stuur dan eerst een vriendelijke herinnering via e-mail. Blijft reactie uit, zend dan een 'ingebrekestelling' per aangetekende brief met ontvangstmelding. Vermeld een nieuwe uiterste betalingstermijn (bijvoorbeeld 14 dagen) en zeg dat je zo nodig verdere stappen zet.

3 JAARREKENING CONSULTEREN

Bij de Nationale Bank kan je de jaarrekening van bedrijven raadplegen. Bedrijven moeten die daar verplicht indienen. Wanneer er slechts een oude jaarrekening wordt getoond, moet er een belletje gaan rinkelen. Op vraag van iedere belanghebbende of van het openbaar ministerie kan de ondernemingsrechtbank de ontbinding van een vennootschap uitspreken als ze haar jaarrekening niet heeft ingediend. Let in de jaarrekening op schulden, handelsschulden en eventuele verliezen.

4 DOSSIER SAMENSTELLEN

Van zodra je betalingsproblemen ervaart, is het belangrijk om een zo volledig mogelijk dossier samen te stellen. Communiceer via e-mail om schriftelijk en dus aantoonbaar bewijsmateriaal in handen te hebben. Bevestig de inhoud van telefoongesprekken of sms-verkeer via e-mail. Houd alle e-mails en sms'en goed bij. Vervolledig je dossier met kopies van gepubliceerde artikels, screenshots van door jou geplaatste berichten op een website, Facebook-pagina of Instagram-account.

5 VVJ INSCHAKELEN

Geef een uitgever geen gevolg aan je betalingsverzoek, dan kan je de VVJ inschakelen om bijkomende druk uit te oefenen of op te treden als bemiddelaar.

6 DAGVAARDING EN RECHTSAAK

Wanneer de uitgever niet reageert én het openstaande factuurbedrag voldoende hoog is, kan er via de VVJ worden gedagvaard en een rechtszaak voor de ondernemingsrechtbank worden opgestart.

7 SCHULDVORDERING BIJ CURATOR

Wanneer de ondernemingsrechtbank de uitgeverij failliet verklaart en een curator aanstelt, moet je je schuldvordering berekenen en een dossier indienen via Regsol*. Verreken daarin de schadevergoeding en de nalatighedsintresten die je hebt vermeld op je factuur. Voor die berekening bestaat er een handige module'. Kijk naar de uiterste datum waarop je de schuldvordering moet indienen bij de curator. Upload alle nuttige documenten zoals facturen, eventuele afbetalingsvoorschotten, rekeninguittreksels of een vonnis van de ondernemingsrechtbank met betrekking tot achterstallige betalingen.

* Een overzicht van alle nuttige links vind je op www.journalist.be

Europa tempert de almacht van big tech met digitale dienstenwet

Met de digitale dienstenwet, Digital Services Act of DSA, breekt Europa opnieuw in op de almacht van *big tech*. Na het principeakkoord in april volgde de formele goedkeuring door het Europees Parlement in juli, en in september doet de Raad wellicht hetzelfde. In dat scenario gaan de nieuwe regels nog dit jaar van kracht. Met het pakket zet de EU vier jaar na de introductie van de GDPR-privacywet wereldwijd opnieuw de digitale toon.

CHARLOTTE MICHILS

WAT VOORAFGING

De laatste decennia boemde de online-wereld. Miljarden actieve gebruikers op sociale netwerken, honderdduizenden video-uploads per dag op YouTube, een explosie van het aantal onlineshoppers (liefst 70% van de Europese bevolking shopt online). Bijna iedereen is nu online en maakt gebruik van onlinediensten – sociaal, recreatief, cultureel, politiek en commercieel. De Europese wetgeving – de Richtlijn Elektronische Handel – die de digitale janboel moest stroomlijnen was na twintig jaar toe aan een update. Die update komt er met de genoemde DSA-wet maar ook met de digitale Marktenwet of Digital Markets Act (DMA). De DSA ijvert voor een veilige internetomgeving, de DMA zoomt in op de mededingingsrechtelijke aspecten van onlinedienstverlening. Beide wetten vullen recente maatregelen aan, zoals de DSM-richtlijn (eerlijker verdeling van digitale auteursrechten, recentelijk omgezet in Belgisch recht, zie hiernaast) en de herziene AVMS-Richtlijn (gelijk speelveld voor omroepdiensten en audiovisuele mediadiensten).

VEILIGE OMGEVING

De DSA-wet – een lijvig document met ruim 100 overwegingen en 74 artikelen – huldigt het principe dat wat offline illegaal is, dat ook online moet zijn. Ze zorgt voor een veilige internetomgeving en waakt over de fundamentele rechten

van burgers. De huidige Far West met zijn complottheorieën en online manipulatie, intimidatie en zelfcensuur, cybercriminaliteit, *tracking ads* en misbruik van persoonsgegevens en *black box algorithms* wordt aangepakt.

Hoewel er niks fundamenteels verandert aan hun aansprakelijkheidsregime, moeten onlinedienstverleners voortaan voldoen aan zorgvuldigheids- en transparantieverplichtingen. Die variëren van een basisset voor alle spelers tot een uitgebreid pakket voor de zogenaamde VLOPs of 'Very Large Online Platforms' en VLOSEs of 'Very Large Online Search Engines' met meer dan 45 miljoen actieve gebruikers per maand in de EU. Concreet gaat het over Google, Apple, Facebook, Amazon en Microsoft.

ILLEGALE CONTENT

Bovenal pakt de wet illegale online content aan, zowel goederen als diensten. Dat gebeurt met een meldingsmechanisme voor gebruikers en een verwijderingsprocedure voor dienstverleners. Bij dat laatste komen *checks and balances* kijken, zoals respect voor de vrije meningsuiting en de rechten van de verdediging. Naast gewone gebruikers kunnen ook zogenaamde 'betrouwbare flaggers' (*trusted flaggers*) bepaalde gebruikersinhoud rapporteren. 'Trusted flaggers' onderscheiden zich van gewone gebruikers door een zekere expertise, waardoor hun alerts met voorrang worden behandeld.

Zeere grote onlinedienstverleners moeten ook risicobeoordelingen uitvoeren, wegens de disruptieve impact die illegale content kan hebben. En ze moeten transparant zijn over hun algoritmes, door info te leveren over wie wat wanneer te zien krijgt. Daarnaast verbiedt de wet het gebruik van gevoelige gegevens (denk aan politieke opvattingen, religie en gezondheid) en gegevens van minderjarigen voor gerichte advertenties. De Europese Commissie verzekert de naleving van de regels. Ook kan ze in crisistijden actief optreden tegen desinformatie. Dat laatste passeerde niet ongemerkt. Europese NGO's betreuren artikel 27a over het 'crisis response mechanism'. Ze vrezen voor te vergaande bevoegdheden voor de Commissie.

PERSVRIJHEID

En er is meer kritiek. Een echte digitale grondwet is het niet geworden. Daarvoor is het oorspronkelijke pakket te sterk afgezwakt. Heikel punt is overigens ook het mandaat van onlineplatforms om zich te bemoeien met content van traditionele nieuwsmedia, een sector die onderworpen is aan bijzondere wetgeving, maar vooral ook in belangrijke mate zelfregulerend is. Na de goedkeuring door het Europees Parlement reageerden de Europese uitgeverfederaties EMMA en ENPA andermaal bezorgd. Voor hen bevat de DSA-wet onvoldoende waarborgen dat de persvrijheid wordt gegarandeerd.

FOTOGRAAF ERIC FLAMAND

De foto werd genomen in januari 2020 toen een groep vluchtelingen aankwam in het Eksternest in Westouter. Die mensen waren in een nieuwe omgeving en hadden schrik van camera's, zeker in het begin. Als fotograaf moet je omzichtig omspringen met zulke foto's, de mensen tonen wat je fotografeerde en toestemming vragen om die beelden te publiceren. Een tijdje later ontdekte ik dat Wouter Vermeersch (Vlaams Belang) mijn foto had weggeplukt van de website van de *Krant van West-Vlaanderen* en een bewerkte versie ervan had gepost op zijn Facebookpagina. Hij had de achtergrond veranderd naar een leegstaand defensiegebouw in Koksijde. Daardoor ontstond een volledig andere context waar ik absoluut niet achter sta. Dat is niet alleen fake news, maar ook misbruik van de mensen op de foto, van het auteursrecht en mijn integriteit.

Na de publicatie van de fake foto hebben Eric Flamand, uitgever Roularta en de VVJ een bemiddelingsprocedure gestart met VB-politicus Wouter Vermeersch.

BORGIONS // **VRT PANO**

MOEILIJKE COMBINATIE TUSSEN GHOSTWRITING EN JOURNALISTIEK

De klacht gaat over de Pano-reportage met voetbalmakelaar Dejan Veljkovic, uitgezonden in december 2021 op Eén. Klager is Tom Borgions, financieel directeur bij de Belgische voetbalbond (KBVB). Naar aanleiding van de gerechtelijke Operatie Zero laat de reportage Dejan Veljkovic aan het woord over fraude, zwartgeld, witwaspraktijken en matchfixing in het Belgische voetbal, en over zijn betrokkenheid en die van vele anderen daarbij. De door klager betwiste passage gaat over een constructie die in 2013 werd opgezet, waarbij de Belgische voetbalbond de keeperstrainer van de Rode Duivels zou betalen via de firma Beneyug. Dat was een vennootschap van Veljkovic in Cyprus, via dewelke hij geld verpluiste om belastingen te ontduiken.

Twee en een half jaar voor de uitzending van de reportage had Veljkovic, via zijn advocaat, VRT-journalist Wim Van den Eynde aangezocht om zijn versie van het voetbalschandaal op te tekenen in een boek. Van den Eynde ging in op die vraag. Dat leidde tot het boek 'De biecht van Dejan Veljkovic', waarin Veljkovic zijn versie van het verhaal vertelt. De binnencover vermeldt: 'Opgetekend door Wim Van den Eynde'. Die samenwerking voor het boek leidde vervolgens tot de tv-reportage die werd gemaakt door Van den Eynde en een collega.

Klager Tom Borgions zegt dat de aanpak van Pano en journalist Wim Van den Eynde niet strookt met de principes over journalistieke onafhankelijkheid en transparantie. Daarnaast klaagt hij ook over foutieve berichtgeving en schending van de privacy.

De Raad heeft de klacht gegrond verklaard wat de onafhankelijkheid van de journalist en het gebrek aan transparantie over zijn dubbele rol als auteur van het boek en maker van de tv-reportage betreft. De rol van auteur of ghostwriter in opdracht van Veljkovic roept vragen op bij de onafhankelijkheid van de journalist en zijn kritische afstand tot Veljkovic tijdens het tv-interview, zegt de Raad. Dat noopt minstens tot transparantie, zodat de tv-kijker zich een oordeel kan vormen. Maar in de reportage werd niet vermeld dat journalist Wim Van den Eynde was opgetreden in opdracht van Dejan Veljkovic en welke rol hij had gespeeld bij de redactie van diens boek. Dat is een gebrek aan transparantie, zegt de Raad. Dat Van den Eynde dit wel heeft vermeld in een programma op een ander net (De Afspraak op Canvas) en in een Tijdschrift (Humo) doet volgens de Raad niets af aan het gebrek aan transparantie in de Pano-reportage zelf.

De klacht is ook gegrond wat een passage over het lidmaatschap van klager van de licentiecommissie van de voetbalbond betreft. In die passage worden bondsvoorzitter François De Keersmaecker, algemeen directeur Steven Martens, keeperstrainer Erwin Lemmens en klager genoemd. Ze gaat over de buitenlandse constructie voor de betaling van de keeperstrainer.

In deze passage wordt gezegd dat klager 'lid is' van de licentiecommissie. Maar klager was op het moment van de constructie (2013) geen lid van de licentiecommissie, en evenmin op het moment van de uitzending van de reportage (2021). Toch beklemtoont de journalist in het interview dat klager 'in de licentiecommissie zit', wat voor klager een verzwarende omstandigheid is en hem extra verdacht maakt.

Wat privacy betreft is de klacht ongegrond. De vermelding van de naam van klager en de publicatie van zijn foto zijn geen schending van de privacy, zegt de Raad. Het voetbalschandaal en de mogelijke betrokkenheid van de voetbalbond zijn een onderwerp van gewichtig maatschappelijk belang. Klager is als financieel directeur lid van het directiecomité van de voetbalbond en bekleedt een hoge functie in de organisatie. Op de website staat hij vermeld, met foto, als lid van het directiecomité. En zijn naam werd ook al eerder vermeld in de media.

ENGELBOSCH // **TRUDOCS**

EERSTE SCHEPEN VERSUS LOKALE NIEUWSSITE

Trudocs.be is een lokale nieuwssite in Sint-Truiden. Klager Jelle Engelbosch is eerste schepen in de stad, onder meer bevoegd voor ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed.

De klacht gaat over negen artikels, gepubliceerd in de periode november 2021 - januari 2022. De artikels gaan onder meer over de onteigening van een stuk tuin van een huis in het Begijnhof, waarbij volgens Trudocs sprake is van belangenvermenging door Engelbosch ter wille van een projectontwikkelaar; over de aankoop door Engelbosch van een perceel van de kerkfabriek van Velm, wat volgens Trudocs gebeurde met voorkennis; en over de gratis verwerving van een stuk grond van de stad door Engelbosch, wat volgens Trudocs onterecht gebeurde via het systeem van verkrijgende verjaring.

Klager spreekt de aantijgingen tegen en verwijt Trudocs voortdurend kwaadwillig opzet om zijn reputatie, eer en goede naam te schaden en zo zijn politieke carrière te saboteren.

De Raad heeft de klacht deels gegrond verklaard. De omvang van de klacht, met negen artikels over uiteenlopende onderwerpen, noopt om enkel de grote lijnen van de uitspraak weer te geven.

Vooreerst zegt de Raad dat hij het waarheidsgehalte van een aantal elementen uit de artikels niet kan beoordelen. Maar met betrekking tot twee zaken kan dat wel en stelt de Raad vast dat Trudocs deze had kunnen en moeten checken, en dat de site de resultaten van dat onderzoek of die check had moeten weergeven in de artikels. Door dat niet te doen, heeft Trudocs deze elementen foutief of onvolledig voorgesteld, wat extra bezwarend was voor klager.

PIETER KNAPEN,
*Secretaris-generaal en
ombudsman, overloopt
de recentste uitspraken*

Trudocs maakt in de artikels onvoldoende onderscheid tussen feiten enerzijds en beweringen, veronderstellingen en opinies anderzijds en stelt meningen en beschuldigingen geregeld voor als feiten, wat niet strookt met de journalistieke Code.

In een dossier waarin Trudocs het heeft over belangenvermenging bij de onteigening van een stuk tuin in het Begijnhof, heeft redacteur Dirk Selis informatie gevraagd aan klager schepen Jelle Engelbosch over het wat en het waarom van de onteigening. Maar hij heeft in zijn vraag niet gesproken over belangenvermenging, terwijl dit net een beschuldiging is die strafrechtelijk vervolgbaar is en die de eer en goede naam van klager betreft, waarvoor een vraag om wederhoor vereist was. Auteur Bernard Derwa, die drie van de betwiste artikels schreef, biedt naar eigen zeggen nooit een kans op wederhoor. Op basis daarvan besluit de Raad in zijn uitspraak

dat de aanpak van Trudocs erop neerkomt dat geen loyale kans op wederhoor wordt geboden.

De klacht is gegrond op de hogervermelde punten.

De klacht is ongegrond wat schending van het privéleven en de menselijke waardigheid van klager betreft. Klager bekleedt als schepen een publieke functie. Het is als journalist geoorloofd om vragen te stellen bij vastgoedtransacties en mogelijke collusie van belangen, temeer klager als schepen bevoegd is voor ruimtelijke ordening. Dat daarbij zijn naam en gegevens over de transacties worden vermeld, betekent geen inbreuk op de privacy of menselijke waardigheid.

Klager maakt ten slotte niet aannemelijk dat Trudocs ten aanzien van hem niet onafhankelijk zou handelen. Ook op dit punt is de klacht ongegrond.

HULPLIJNEN

Waar kan je terecht met vragen
over **grensoverschrijdend gedrag?**

Interne of externe vertrouwenspersoon

Externe dienst voor preventie en welzijn op het werk

Bijvoorbeeld Securex, Attentia, Mensura, IDEWE, ...

De Genderkamer

Bel 02 552 41 20

Mail nina.callens@vlaamseombudsdienst.be

viktor.vanderveken@vlaamseombudsdienst.be

1712

Bel 1712

Chat 1712.be/chat

Mail 1712.be/mail

ZSA (Zorgcentrum na Seksueel Geweld)

Info seksueelgeweld.be

Unia

Bel 0800 12 800

Info unia.be

Andere opties

Jouw huisarts

Vakbonden

meer info op
grensoverschrijdendgedrag.be

IN & UIT HET V

**CELINE BRUYNDONCKX (23) IS
REDACTEUR BIJ RADIO 2 ANTWERPEN**

‘Blijf erin geloven’

‘Tijdens mijn master Journalistiek liep ik stage bij Radio 2 Antwerpen. Daarna ben ik er als jobstudent vervangingsshiften gaan doen. Doordat ik al twee jaar inval, heb ik met veel aspecten van radionieuws kunnen kennismaken. De ene keer doe ik regie voor regionale programma’s, de andere keer maak ik items voor het regionale nieuws. Ook schrijf ik voor de website van VRT NWS. Die afwisseling is boeiend, maar voor mijn slaapritme zijn de verschillende shiften wel wennen! De ochtendshift begint soms al om 5.00u, terwijl ik diezelfde week ook een avondshift kan hebben van 14.00u tot 22.00u.

Op de redactie hangt een goede sfeer, iedereen is behulpzaam. Onder andere presentatoren Dennis van den Buijs en Sharon Slegers zijn een echte inspiratiebron: hoe zij de shows aanpakken, met mensen omgaan, altijd een insteek weten te vinden: daar leer ik veel van.

Het leuke aan regionaal radionieuws is dat het zo dicht bij de mensen staat. We laten hen zelf aan het woord, in hun eigen dialecten en accenten, over wat er lokaal leeft. Dat kan van alles zijn; zo ben ik de eerste maatjesharing gaan proeven (*lacht*).

Mijn tip voor andere starters: blijf erin geloven. Radiojournalistiek is geen groeiende sector, waardoor je de moed kan verliezen. Ook ik werk nu met dagcontracten en weet dat er weinig vacatures zijn. Gelukkig combineer ik mijn werk met een educatieve master, waardoor ik leerkracht Frans kan worden – daar is immers altijd vraag naar. Les geven doe ik ook graag, maar journalistiek blijft mijn droom en daar ga ik voor.’ (SF)

**PATRICK LEEMANS VULDE HET
ZWARTE GAT OP NA ZIJN PENSOEN**

‘Ik blijf verhalen vertellen, maar nu als stadsgids’

‘Al in 2015 wees mijn vrouw me erop dat ik van ‘s morgens tot ‘s avonds zodanig intens bezig was met mijn werk voor Belga, dat ik bij mijn pensioen in 2021 in een donker gat zou vallen. Daarom ben ik toen aan het Leuvense centrum voor volwassenonderwijs (CVO) een gidsopleiding begonnen, die me twee jaar later een certificaat bij Toerisme Vlaanderen heeft opgeleverd. Als stadsgids ben ik momenteel actief in de Koninklijke Leuvense Gidsenbond en bij Leuven Leisure. Met vakken als geschiedenis, kunstgeschiedenis, aardrijkskunde en archeologie is zo’n gidsopleiding trouwens een echte aanrader. Natuurlijk kan iedereen met een petje op als gids op de markt gaan staan, maar wie het met de nodige beroepsernst wil doen, moet zich toch goed voorbereiden.’ Al bij al viel het afkicken van de journalistiek nog mee voor Patrick. Met dank aan corona. ‘Toen ik bij Belga de deur dichttrok, was ik door de pandemie al enkele maanden niet meer op de redactie geweest. De dagelijkse routine van naar Brussel trekken was al een tijd weggefallen en ook het contact met collega’s was fel verminderd. Zo ben ik op een zachte manier uit het beroep gerold.’ Met journalistieke activiteit is hij intussen volledig gestopt. ‘Ik heb mijn ding kunnen doen, nu is het aan de jongeren. Ik was trouwens al een tijd minder mee met al die nieuwe technische taken waarmee journalisten vandaag worden opgepadeld door de digitalisering.’

Vandaag staat Patrick regelmatig in voor gidsbeurten over het Leuvense stadhuis en andere lokale bezienswaardighe-

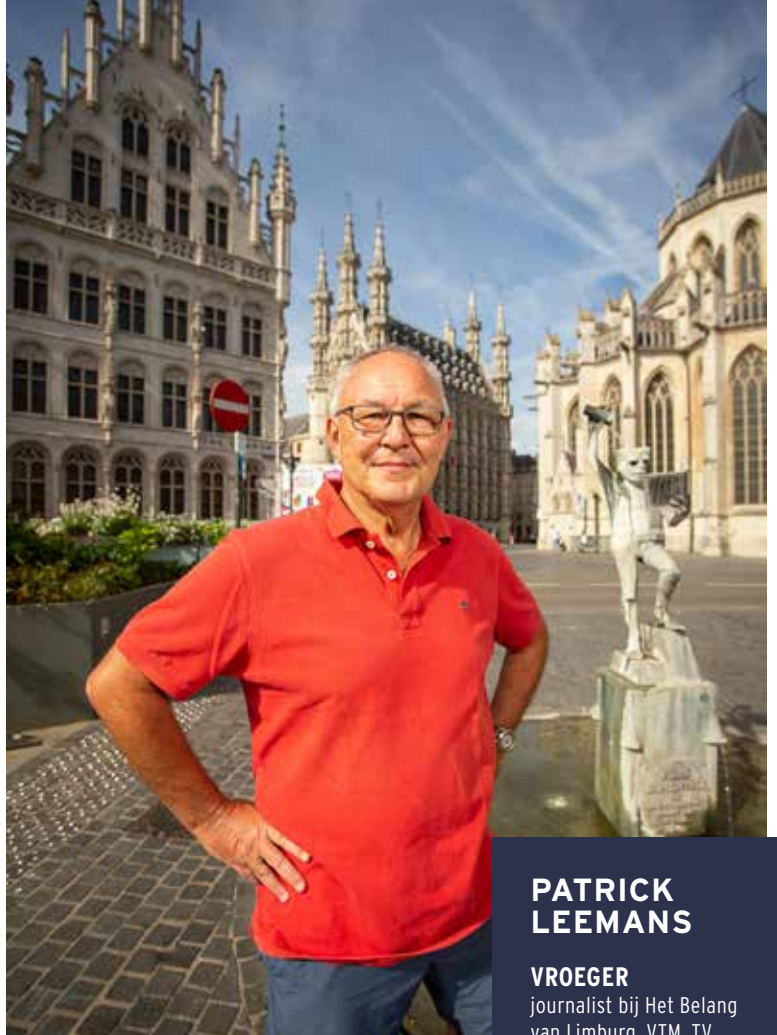
IAK

den. Graag vertelt hij over de activiteiten van Erasmus in de stad, het onderwerp van zijn eindverhandeling in de gidsenopleiding. ‘Verhalen vertellen heb ik altijd graag gedaan, en dat blijkt me nu ook voor groepen goed af te gaan. Het ligt mooi in het verlengde van mijn werk als journalist. . Nog altijd zit het in mij om dingen uit te leggen aan mensen en ze zo goed mogelijk te duiden. Aan elke

‘Door de pandemie ben ik op een zachte manier uit het beroep gerold’

gidsbeurt gaat dan ook een grondige studie van het onderwerp vooraf, net zoals in mijn journalistieke periode. Ik maak er een punt van eer van dat alles wat ik vertel helemaal correct is. Als stadsgids ben je ergens ook de woordvoerder van de stad voor toeristen uit de hele wereld.’

Zijn pensioen maakte van Patrick bovendien een ‘verdienste-lijke hobbykok’, zegt hij zelf. Dat komt omdat hij naast de gidsencursus intussen ook twee jaar kookles heeft gevolgd. En recentelijk rondde hij met succes nog een eerste jaar Italiaans af aan het Centrum voor Levende Talen (CLT).

© James Arthur

PATRICK LEEMANS

VROEGER

journalist bij Het Belang van Limburg, VTM, TV Limburg en Belga

NU

Stadsgids in Leuven

‘Voorlopig ken ik nog onvoldoende om in het Italiaans te gidsen, maar misschien komt dat over een aantal jaren nog wel. Een bijkomend voordeel is dat je door het volgen van dergelijke cursussen ook nieuwe mensen leert kennen. Samen met de pensionering valt immers een deel van je sociale wereld weg, zoals de dagelijkse conversaties met de collega’s. Een schoonmoederrol is aan hem niet besteed, al heeft Leemans wel bedenkingen bij enkele evoluties in de mediawereld. ‘Als het klopt dat bij *Het Laatste Nieuws* redactie-chefs worden betaald a rato van het aantal clicks dat de stukken van hun journalisten online halen, dan draait men de geloofwaardigheid van de media – ons grootste kapitaal – de nek om. De krant lijkt overigens ook andere media mee te sleuren in die evolutie.’

En dan zijn er nog de fouten uit het verleden die blijven terugkeren. ‘Bij audiovisuele media worden regiessistenten belast met de verantwoordelijkheid om de teksten onderaan het beeld te schrijven, maar men test hen nog steeds onvoldoende op hun schrijftalent. Zo waren er onlangs in het VTM-nieuws nog diverse dt-fouten te zien.’ (LV)

Anne Adé is overleden, amper 57 jaar oud. Ze werkte voor de VRT, *EOS* en *Libelle* en was dertig jaar lang beroepsjournalist. Anne laat echtgenoot en collega Erik Raspoet en twee dochters na. 'Voltooid was haar leven niet, rijk was het des te meer', schrijven zij. 'En nu is ze naar het Grote Onbekende afgereisd.'

Een grote proficiat aan **Birger Vandael**, freelance journalist verbonden aan *Het Laatste Nieuws*, VRT Radio 2 en *Wielerverhaal*. Hij las in ons vorige nummer over het WK Wielrennen voor journalisten op de Nürburgring in Duitsland, schreef zich ervoor in en behaalde er voorwaar brons. Nu komt die derde plaats ook weer niet uit de lucht vallen: vooraleer hij in 2017 als journalist begon, was Birger al zowat acht jaar actief in het peloton. Wegens studies zette hij toen zijn carrière als wielersbelofte stop.

Wim Dehandschutter heeft *Het Nieuwsblad* gewisseld voor DPG Media. Daar gaat hij als royaltyjournalist aan de slag voor *Het Laatste Nieuws*, VTM NIEUWS en de magazines van DPG.

Zoek **Peter Luysterborg** niet langer in de mediasector. Hij ging aan de slag als NT2-leerkracht - die dus Nederlands als tweede taal aanleert - voor (hoofdzakelijk) Oekraïense vluchtelingen. 'Een job die me in twee maanden tijd meer waardering en respect opleverde dan pakweg mijn vijf laatste jaren bij *HLN*', laat Peter weten.

Ook **Paul Van de Velde**, ruim 20 jaar aan de bak als videoreporter/eindredacteur bij AVS Oost-Vlaamse televisie, zocht andere oorden op. De besparingen in de regiojournalistiek beu, werkt hij nu voor de Gentse universiteitsbibliotheek.

ONDER EMBARGO

PhotoneWS

Daar zal hij de verhuizing van de faculteitsbibliotheek naar de Boekentoren mee in goede banen leiden.

Kris Hoflack gaat deze maand aan het werk als CEO van Standaard Uitgeverij. Kris doorzwoom al menig water: *Humo*-journalist, hoofdredacteur VRT Journaal, hoofdredacteur VTM Nieuws, en sinds 2019 communicatiedirecteur bij het Vlaams Parlement. Daar bouwde hij onder meer de eigen omroep Vlaams Parlement TV uit.

Hoe zit dat nu met die commerciële nevenactiviteiten van VRT-figuur **Karl Vannieuwkerke**, bekend van onder meer *Vive le vélo*? In dat programma promoot Karl kledij,

fietskaarten en andere wielersaccessoires die zijn partner verkoopt in haar winkel Vive la vie. Met de inkomsten hieruit wordt het programma *Vive le vélo* zelf voor een deel gefinancierd, maar hoe de financiële regeling tussen de VRT en Vive la vie verder in elkaar zit, blijft duister.

Hoe dan ook ziet de VRT geen deontologisch probleem, want Karl - zo zegt woordvoerder Bob Vermeir - is geen journalist, wel 'presenterator van een entertainmentprogramma'. Bij de VVJ deed die stelling menige wenkbrauwen fronsen. Vannieuwkerke is dan wel niet erkend als beroepsjournalist, blijft de vraag of hij bij de VRT toch geen journalistiek werk in de algemene betekenis van het woord verricht.

En dus stelde het VVJ-bestuur aan de **Raad voor de Journalistiek** een dubbele vraag: (1) is Karl Vannieuwkerke volgens de Raad nu journalist of entertainer?, en (2) brengt hij - bij een kwalificatie als journalist - al dan niet zijn journalistieke onafhankelijkheid in het gedrang door de commerciële nevenactiviteiten die hij ontplooit?

In het najaar buigt de Raad zich over de kwestie. De uitspraak kan richtinggevend zijn voor nog andere omroepfiguren die op de grens zitten tussen journalistiek en entertainment. Niet enkel bij de openbare omroep overigens, maar even goed bij de private conculleaga's.

Ondertussen dook Karl Vannieuwkerke ook op in de lijst van VRT-figures met een exclusiviteitscontract en royale vergoeding. Parallel lekte in enkele kranten de reeks VRT-medewerkers uit met een zogenaamd 'vedettencontract', dat is een gewoon bediendencontract maar met een 'verbeterde' vergoeding. Medewerkers van de nieuwsdienst zijn daar niet bij, wel de *Sporza*-gezichten **Ruben Van Gucht** en **Aster Nzeyimana** onder meer.

Nog bij de VRT is **Flip Feyten** met pensioen. Hij maakte 4 decennia rond bij de openbare omroep. Voor de radio maakte hij *Feyten of Fillet* en *Het vermoeden*, bij tv werkte hij mee aan zowat alle nieuws- en duidingsprogramma's, en ook aan de website en diverse podcasts droeg hij zijn steentje bij. Onder meer voor weetjes over het Verenigd Koninkrijk was je bij Flip aan het goede adres.

Bij de persdienst van de VRT dan weer is **Hans Van Goethem** vertrokken. Hij wordt als woord-

voerder voor het inhoudelijke aanbod van de omroep vervangen door een duo: **Yasmine Van der Borgh** en **Jan Sulmont**. Zij zijn 24/7 bereikbaar, vandaar de duobaan. Tel 02 741 90 26 of mail woordvoerder@vrt.be. Voor vragen over de directie en het bestuur van de VRT blijft **Bob Vermeir** het aanspreekpunt.

Sinds 1 september is **Johan Van der Vloet** (63) de nieuwe hoofdredacteur van het christelijke opinie-weekblad *Tertio*. Hij is theoloog en psycholoog en praktiseert als diaken van het aartsbisdom Mechelen-Brussel. Al langer zet Van der Vloet het als een uitdaging de christelijke boodschap te vertalen naar het brede publiek, wat hij ook al deed als freelancemedewerker van *Tertio*.

Als hoofdredacteur volgt hij **Emmanuel Van Lierde** op, die het blad de voorbije vijf jaar heeft geleid en er gedurende 16 jaar mee verbonden was. Emmanuel Van Lierde gaat nu aan de slag op de studiedienst van zorgkoepel Curando.

Erik Van der Paal, de Antwerpse vastgoedondernemer met onverkwikkelijke politieke connecties, blijft het **Apache** moeilijk maken. Nadat hij ook in hoger beroep ongelijk kreeg over een verborgen cameraopname door Apache - en zelf veroordeeld werd voor tergend en roekeloos geding - trekt hij nu naar het Hof van

Cassatie. Apache rekende voor dat deze 'aanhoudende gerechtelijke intimidatie' de nieuwssite intussen al 70.000 euro heeft gekost.

Er is ook goed nieuws voor de mensen van Apache: de Gentse vzw **Trefpunt en Democratie 2000** reikte hen tijdens de Gentse feesten haar jaarlijkse Prijs voor de Democratie uit. 'Als tegenstem tegen de vervlakking van de commerciële mediabedrijven is een medium als Apache onontbeerlijk voor de verdieping van de politieke democratie', aldus de jury.

Het Brusselse stadsmagazine **BRUZZ** ziet er sinds eind augustus compacter uit, door een kleiner formaat en een andere vormgeving. De redactie zet daarnaast meer in op beeld om de stad visueel nog dichter bij de lezer te brengen. Ook het wegvallen van de witte rand moet foto's, afbeeldingen en advertenties nog meer tot hun recht doen komen.

Op zoek naar een getuigenis over een land dat het met de mensenrechten niet nauw neemt? Raadpleeg dan zeker eens het overzicht van buitenlandse journalisten die in België asiël hebben verkregen en worden bijgestaan door de Brusselse organisatie **En-GAJE**. En-GAJE is een samenwerkingsverband van journalistenorganisaties (waaronder de VVJ) en universiteiten. De lijst is te vinden op www.engage.be/repertoire.

PhotoNews

van racistisch, seksistisch of verbaal agressief. De chats van S&V-voorman **Dries Van Langenhove** zelf spannen de kroon. Het Vlaams Belang-kamerlid heeft nog aardig wat uit te leggen straks voor de correctionele rechtbank.

Gentle reminder... Op **Mediarte.be**, de site van het gelijknamige Sociaal Fonds, vind je alle informatie over het probleem van grensoverschrijdend gedrag in onze eigen mediasector en - vooral - de aanpak ervan. Onder meer ook de diverse hulplijnen en klachtmogelijkheden komen aan bod.

Holidu, dat is een zoekmachine voor vakantiehuizen, zoekt op wel zeer assertieve manier contact met Vlaamse journalisten. In een mail vraagt de Nederlandse PR en Marketing manager **Lotte Bolscher** of ze geïnteresseerd zijn in een 'betaalde samenwerking'. 'Het idee is om een artikel te schrijven en te verwijzen naar onze website met een follow link. Het zou voor ons belangrijk zijn dat de duur van het artikel *niet* beperkt is en *niet* als gesponsord wordt gemarkeerd.' Kan iemand die mensen boven de Moerdijk nog eens het onderscheid tussen journalistiek en commercie in herinnering brengen?

Nog in Nederland is **Rinus Ferdinandusse** (90) overleden. Hij maakte van 1969 tot 1996 naam en faam als hoofdredacteur van het toen ook in Vlaanderen zeer gewaardeerde magazine *Vrij Nederland*. In zijn laatste interview, in 2013, relativeerde hij dat succes. 'Het klopt dat ik destijds de beste redactie van Nederland heb geleid. Af en toe treffen grote talenten elkaar die samen gigantische journalistieke successen boeken. Daarmee was ik nog geen goede journalist. Ik was een goede organisator.'

Op de lijst staat onder meer de Afghaanse journaliste **Lailuma Sadid**. Zij hamerde van in het begin op het grote gevaar voor de vrouwenrechten onder de Taliban en weigerde zelf de sluiert te dragen. In 2020 werd ze bekroond op het International Women's Leadership Forum.

De laatst toegevoegde journalist op www.engage.be/repertoire is de Oekraïense journaliste **Iryna Belan**. In het totaal staan intussen 38 verbannen journalisten op de lijst. Je vindt er van elk een korte biografie, de werktalen en de contactgegevens. De betrokkenen staan ter beschikking als getuigen, deskundigen of medewerkers voor je journalistieke werk.

Textgain, de in mediakringen intussen genoegzaam bekende AI-tool voor tekstonderzoek, is nu ook door het Antwerpse parket ingeschakeld. Doelwit waren de zowat 70.000 berichten die de leden van het uiterst rechtse **Schild & Vrienden** met elkaar uitwisselden. Van die uitingen wilde het parket weten of en in welke mate ze strafrechtelijk laakbaar zijn.

Volgens *HLN* bestempelde Textgain 5.870 berichten als 'giftig' in de zin

NIEUWE VVJ/AVBB-GROEPSVERZEKERING

BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID BEROEP EN UITBATING AXA

1. WIE KAN INTEKENEN?

VVJ-leden (loontrekkenden en zelfstandigen, hoofd- en bijberoepers, studenten en docenten, actief gepensioneerden)

2. VERZEKERDE RISICO'S

a) Burgerlijke aansprakelijkheid beroep

De burgerrechtelijke contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid die de verzekerden oplopen wegens schade aan derden en die voortvloeit uit een vergissing, verzuim of onzorgvuldigheid in de uitoefening van de beroepsactiviteiten.

Limiet per schadegeval en per verzekeringsjaar

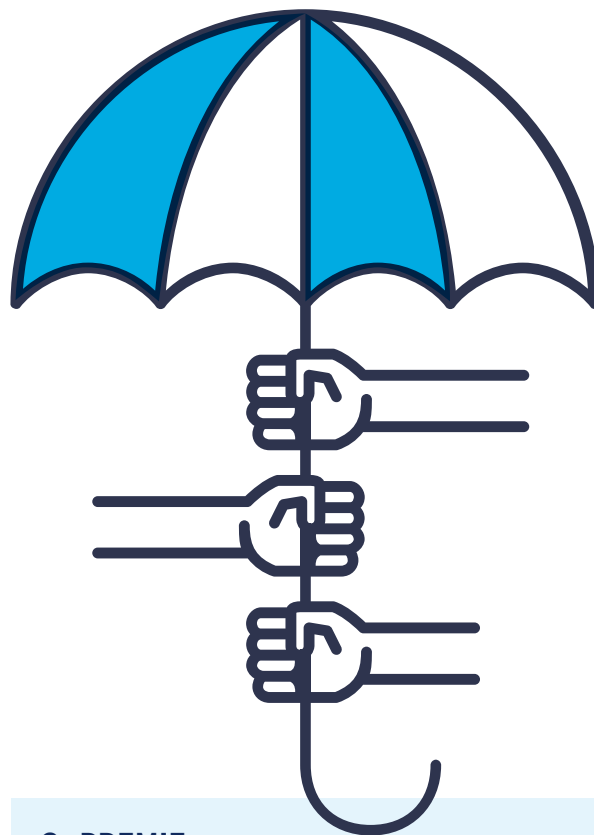
- 500.000 euro
- 50.000 euro voor rechtsbijstand
- 50.000 euro voor strafrechtelijke bijstand

b) Burgerlijke aansprakelijkheid uitbating

Buitencontractuele burgerrechtelijke aansprakelijkheid die de verzekerde kan oplopen voor schade aan derden tijdens de exploitatie van de onderneming.

Limiet per schadegeval en per verzekeringsjaar

- 2.500.000 euro voor letsel- en zaakschade vermengd
- 2.500.000 euro voor onstoffelijke gevolgschade
- 500.000 euro voor zuiver onstoffelijke schade
- 2.500.000 euro voor zaakschade en onstoffelijke schade veroorzaakt door brand, vuur, ontploffing, rook en water
- 2.500.000 euro voor zaakschade en onstoffelijke gevolgschade veroorzaakt door milieuaantasting en burenhinder
- 50.000 euro voor rechtsbijstand

3. PREMIE

350 euro per journalist per jaar
optionele premie van 250 euro per jaar bij
dekkingsuitbreiding voor VS en Canada

Tip: vergeet de premie niet af te trekken als beroepskost!

Meer info (algemene voorwaarden,
informatienota) vind je op www.journalist.be of
via info@journalist.be
(Charlotte Michils of Pol Deltour).

4. HOE INTEKENEN?

Intekenen doe je door het inschrijvingsformulier op
www.journalist.be te downloaden en op te sturen
naar de makelaar.